

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

**31 dekabr 2021-ci il tarixinə
Maliyyə hesabatları**

MÜNDƏRİCAT

Müstəqil auditorların hesabatı

Maliyyə hesabatları

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat	2
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	3
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	4

Maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1	Giriş	5
2	Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları	6
3	Əsas uçot siyasəti	8
4	Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	15
5	Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	16
6	Törəmə maliyyə alətləri	17
7	Borc qiymətli kağızlar	18
8	Banklara verilmiş kreditlər	20
9	Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	26
10	Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	26
11	Torpaq, tikili və avadanlıqlar	27
12	Qeyri-maddi aktivlər	29
13	Sair maliyyə aktivləri	29
14	Sair aktivlər	30
15	Dövrüyyədə olan kağız və metal pullar	30
16	Rəzident bankların qısamüddətli depozitləri	30
17	Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	30
18	Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	30
19	Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	31
20	Buraxılmış borc qiymətli kağızları	31
21	Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	31
22	Sair maliyyə öhdəlikləri	31
23	Nizamnamə fondu və ehtiyatlar	31
24	Xalis faiz gəlirləri	31
25	Haqq və komissiya gəlirləri	32
26	Haqq və komissiya xərcləri	32
27	Maliyyə öhdəliklərinin ilkin tanınması üzrə gəlir	32
28	Maliyyə aktivlərinin ilkin tanınması üzrə zərər	32
29	Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis (zərər)/ gəlir	33
30	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatların bərpası	33
31	İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	33
32	Risqlərin idarə edilməsi	34
33	Kapitalın idarə olunması	49
34	Şərti öhdəliklər	49
35	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	49
36	Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı	52
37	Hesabat dövründən sonra baş vermiş hadisələr	57

"KPMG Audit Azərbaycan" MMC
Port Bakı Cənub Qülləsi, 12-ci mərtəbə
Neftçilər prospekti 153
Bakı, Azərbaycan, AZ1010
Telefon: +994 (12) 404 89 10/11
Faks: +994 (12) 404 89 14
İnternet: www.kpmg.az

Müstəqil auditorların hesabatı

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının İdarə Heyətinə

Rəy

Biz Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının ("Bank") 31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, eləcə də əsas mühasibat uçotu siyasətləri və sair izahedici məlumatları əhatə edən qeydlərdən ibarət olan maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim rəyimizə görə, əlavə edilən maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından, Bankın 31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz audit yoxlamasını Beynəlxalq Audit Standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Həmin standartlara əsasən bizim məsuliyyətimiz hesabatımızın "*Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorların məsuliyyəti*" bölməsində təqdim edilir. Biz Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etik Standartlar Şurasının Peşəkar Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Məcəlləsinə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) (*IESBA Məcəlləsi*) və Azərbaycan Respublikasında maliyyə hesabatlarının auditinə tətbiq olunan etik tələblərə əsasən Bankdan müstəqillik və bu tələblər və IESBA Məcəlləsi üzrə digər etik öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri, bizim peşəkar mühakiməmizə görə, cari dövrün maliyyə hesabatlarının auditini zamanı ən əhəmiyyətli saydığımız məsələlərdir. Bu məsələlərə bütövlükdə maliyyə hesabatlarının auditini və müvafiq rəyin formalaşdırılması kontekstində baxılmışdır. Biz bu məsələlərlə bağlı sözügedən kontekstdən kənar rəy bildirmirik.

Borc qiymətli kağızlarının təsnifatı

Maliyyə hesabatlarına dair 7-ci qeydə baxmağınız xahiş olunur.

Əsas audit məsələsi

Maliyyə alətləri ilə əməliyyatlar Bank fəaliyyətinin əsasını təşkil edir və Bank aktivlərinin əksəriyyəti borc qiymətli kağızlarından ibarətdir.

Biz borc qiymətli kağızlarının MHBS 9-un tələblərinə əsasən təsnifatı məsələsinə xüsusi diqqət ayırmışıq.

Bankın borc qiymətli kağızları portfelinin əhəmiyyətini və müxtəlifliyini, il ərzində əhəmiyyətli miqdarda borc qiymətli kağızlarının dövriyyədə olduğunu və rəhbərliyin mühakimələr yürütdüyünü nəzərə aldıqda bu sahə əsas audit məsələsini təşkil edir.

Audit komandamızın məsələnin həllinə yanaşması

Biz məsul işçilərə suallar ünvanlayaraq, Bankın daxili sənədlərinə baxaraq və seçilmiş əhəmiyyətli borc qiymətli kağızları portfellerində daxili işgüzar prosesləri təhlil edərək Bankın borc qiymətli kağızlarının idarə edildiyi biznes modellərinin müəyyən edilməsini təhlil etdik.

Biz nümunə kimi seçilmiş borc qiymətli kağızlarına dair sənədləri təhlil edərək Bankın müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin sırf əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını düzgün qiymətləndirdiyini yoxladıq.

“Pul axınlarının əldə edilməsi və satış üçün saxlanılan” biznes modelə əsasən təsnifləşdirilmiş borc qiymətli kağızlarında biz satışların tezliyini və həcmi, belə satışların səbəblərini təhlil etdik və bizdə olan məlumata və açıq bazar məlumatına əsasən satışların pul axınlarını əldə etmək və satış üçün saxlamaq biznes modelinə uyğun olduğunu qiymətləndirdik.

Həmçinin biz maliyyə hesabatlarında borc qiymətli kağızlarının MHBS 9-a uyğun əsas təsnifat və qiymətləndirmə qaydalarına dair məqbul açıqlama təqdim edildiyini yoxladıq.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və idarəetməyə məsul şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının MHBS-ə uyğun hazırlanmasına və düzgün təqdimatına, saxtakarlıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflərin müşahidə olunmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün öz qənaətinə əsasən zəruri saydığı daxili nəzarət sistemində görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən rəhbərlik mühasibat uçotunun fasiləsiz fəaliyyət məsələlərini müvafiq şəkildə açıqlamaqla Bankın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətini qiymətləndirməyə görə məsuliyyət daşıyır. Bu öhdəliyi yerinə yetirərkən rəhbərlik Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında Qanunun 14-cü maddəsinin müddəalarını nəzərə almalıdır. Həmin maddəyə əsasən Bank müflis elan oluna bilməz və hər hansı kapital çatışmazlığı Azərbaycan Respublikası dövlətinin buraxdığı qiymətli kağızlar hesabına ödənilir.

İdarəetməyə məsul şəxslər Bankın maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorların məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz maliyyə hesabatlarında, saxtakarlıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflərə yol verilmədiyinə dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizi əhatə edən auditor hesabatını təqdim etməkdən ibarətdir. Kifayət qədər əminlik dedikdə yüksək əminlik səviyyəsi nəzərdə tutulur, lakin bu BAS əsasında aparılmış auditin əhəmiyyətli təhrifi hər zaman aşkar edəcəyinə zəmanət vermir. Təhriflər saxtakarlıq və ya səhv nəticəsində yaranan bilər və istifadəçilərin bu maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlara ayrı-ayrılıqda, yaxud ümumilikdə təsir edə bilməsi əsaslı şəkildə ehtimal edildiyi halda əhəmiyyətli hesab edilir.

BAS əsasında aparılmış audit çərçivəsində biz bütün audit müddətində peşəkar mühakimə yürüdür və peşəkar inamsızlığımızı qoruyub saxlayırıq. Biz həmçinin:

- Saxtakarlıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli təhrifləri riskini aşkar edir və qiymətləndirir, həmin risklərə uyğun audit prosedurlarını işləyib hazırlayır və icra edir, rəyimizi bildirmək üçün yetərli və müvafiq audit sübutunu əldə edirik. Saxtakarlıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhrifin aşkarlanmaması riski səhv nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhrifin aşkarlanmaması riskindən daha yüksəkdir, çünki saxtakarlıq gizli sözləşmə, qərəzli hərəkətsizlik, məlumatın təhrifli təqdimatı və ya daxili nəzarətə əməl olunmamasından ibarət ola bilər.
- Auditlə bağlı daxili nəzarətə Bankın daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyinə dair rəyin bildirilməsi üçün deyil, şəraitə uyğun zəruri audit prosedurlarının planlaşdırılması məqsədilə baxırıq.
- İstifadə edilmiş uçot siyasətinin məqsədəuyğunluğunu və rəhbərlik tərəfindən aparılmış uçot qiymətləndirmələrinin və əlaqəli açıqlamaların kafiliyini qiymətləndiririk.
- Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun fasiləsiz aparılma prinsipinin istifadə edilməsinin məqsədəuyğunluğunun və əldə edilmiş audit sübutları əsasında Bankın fəaliyyətini fasiləsiz davam etdirmək imkanını əhəmiyyətli dərəcədə şübhə altına qoya bilən hadisələrlə və ya şəraitlərlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmamasına dair nəticə çıxarıq. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olması qənaətinə gəldiyimiz halda, audit hesabatımızda maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqət cəlb etməliyik, bu cür açıqlamalar qeyri-dəqiq olduğu halda isə fərqli rəy verməliyik. Gəldiyimiz nəticələr audit hesabatımızın hazırlandığı tarixədək əldə edilmiş sübutlara əsaslanır. Bununla belə, sonrakı hadisələr və ya şərait Bankı fasiləsiz fəaliyyətini dayandırmağa məcbur edə bilər.
- Açıqlamalar da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə maliyyə hesabatlarında əsas əməliyyatların və hadisələrin ədalətli şəkildə əks etdirilib-etdirilməməsini dəyərləndiririk.

Biz, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılan həcmi və müddəti və mühüm audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarət sistemində aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlarla bağlı idarəetməyə məsul şəxsləri məlumatlandırırıq.

Həmçinin biz idarəetməyə məsul şəxslərə müstəqilliklə bağlı etik tələblərə cavab verdiyimizə dair hesabat təqdim edir və müstəqilliyimizə və uyğun olduqda təhlükələri aradan qaldırmaq üçün gördüyümüz tədbirlərə və tətbiq edilmiş təhlükəsizlik tədbirlərinə təsir göstərəcəyi düşünülə bilən bütün əlaqələrimiz və digər məsələlər barədə məlumatlandırırıq.

İdarəetməyə məsul şəxslərə bildirilən məsələlər arasında biz cari dövrün maliyyə hesabatlarının auditində ən əhəmiyyətli olanları və bu səbəbdən əsas audit məsələlərini təşkil edənləri müəyyən edirik. Qanun və ya normativ aktların məsələnin açıqlanmasını qadağan etdiyi və ya çox nadir hallarda açıqlamanın mənfi nəticələrinin ictimai maraqlara zərəri xeyirindən çox olması əsaslı olaraq gözlənilirdiyi üçün məsələnin hesabatda göstərilməməli olduğuna qərar verdiyimiz hallar istisna olmaqla, biz belə məsələləri öz audit hesabatımızda təsvir edirik.

Hazırkı müstəqil auditorlar hesabatının hazırlanması ilə nəticələnmiş audit tapşırığının rəhbəri:

Andrey Kuznetsov

“KPMG Audit Azərbaycan” MMC

Bakı, Azərbaycan Respublikası

26 aprel 2022-ci il

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı**Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat**

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

	Qeyd	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	4	6,838,991	5,615,273
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	5	1,258,160	375,543
Törəmə maliyyə alətləri	6	2,834	449
Borc qiymətli kağızlar	7	17,362,276	18,579,674
Banklara verilmiş kreditlər	8	356,281	399,408
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	9	20,014	25,330
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	10	236,600	207,222
Torpaq, tikili və avadanlıqlar	11	76,361	86,461
Qeyri-maddi aktivlər	12	70,218	73,527
Sair maliyyə aktivləri	13	2,135	49,370
Sair aktivlər	14	186,698	73,713
Cəmi aktivlər		26,410,568	25,485,970
ÖHDƏLİKLƏR			
Dövrüyyədə olan kağız və metal pullar	15	12,310,018	11,839,664
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	16	-	2,713,336
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	17	4,004,637	4,921,318
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	18	7,440,004	3,204,953
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	19	11,410	9,066
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	20	199,402	648,213
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	5	1,261,131	378,505
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	21	1,025	1,405
Törəmə maliyyə alətləri	6	862	3,556
Sair maliyyə öhdəlikləri	22	10,875	142,259
Sair öhdəliklər		1,016	1,783
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR		25,240,380	23,864,058
KAPİTAL			
Nizamnamə fondu	23	500,000	500,000
Kapital ehtiyatları	23	526,968	526,968
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyatlar		(40,043)	(1,065)
Bölüşdürülməmiş mənfəət		183,263	596,009
Cəmi kapital		1,170,188	1,621,912
Cəmi öhdəliklər və kapital		26,410,568	25,485,970

Maliyyə hesabatları 26 aprel 2022-ci il tarixində rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənmiş və aşağıdakı şəxslər tərəfindən imzalanmışdır:

Aftandil Babayev
Sədr müavini

Sevda Əmirova
Maliyyə idarəetməsi departamentinin direktoru/
Baş mühasib

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı*Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat**(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)*

	Qeyd	2021	2020
Effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanmış faiz gəlirləri	24	121,086	151,881
Sair faiz gəlirləri	24	10,141	17,370
Faiz xərcləri	24	(166,457)	(149,127)
Xalis faiz (xərcləri)/ gəlirləri		(35,230)	20,124
Haqq və komissiya gəlirləri	25	20,488	10,251
Haqq və komissiya xərcləri	26	(3,835)	(6,501)
Amortizasiya olunan dəyərlə qiymətləndirilən maliyyə öhdəliklərinin ədalətli (diskontlaşdırılmış) dəyərdə tanınması üzrə gəlir	27	7,487	52,447
Amortizasiya olunan dəyərlə qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin ədalətli (diskontlaşdırılmış) dəyərdə ilkin tanınması üzrə zərər	28	(6,415)	(75,742)
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis (zərər)/ gəlir		(16,185)	10,566
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızların realizasiyası üzrə xalis (zərər)/ gəlir		(35,394)	19,007
Törmə maliyyə alətlərinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis gəlir/ (zərər)		23,254	(14,588)
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan İnvestisiya fondlarındakı vəsaitlərin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis gəlir		133	4,320
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis (zərər)/ gəlir	29	(60,298)	66,044
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar üzrə dəyərsizləşmənin bərpası/(dəyərsizləşmə)		90	(247)
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis (xərc)/gəlir		(935)	1,981
Sair əməliyyat gəlirləri		5,306	46,677
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatların bərpası	30	18,361	14,375
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	31	(79,573)	(96,229)
İl üzrə (zərər)/mənfəət		(162,746)	52,485
Sair məcmu (zərər)/ gəlir:			
<i>Sonradan mənfəət və ya zərərə təsnif ediləcək və edilmiş maddələr:</i>			
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızların yenidən qiymətləndirilməsi:	7		
- İl ərzində xalis (zərər)/ gəlir		(74,372)	12,047
- Realizasiya nəticəsində mənfəətə və ya zərərə aid edilmiş zərər/ (gəlir)		35,394	(19,007)
İl üzrə sair məcmu zərər		(38,978)	(6,960)
İl üzrə cəmi məcmu (zərər)/ gəlir		(201,724)	45,525

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı**Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat**

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

	Nizamnamə fondu	Kapital ehtiyatları	Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyatlar	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi kapital
1 yanvar 2020-ci il tarixinə qalıq	500,000	526,958	5,895	1,543,524	2,576,377
İl üzrə mənfəət	-	-	-	52,485	52,485
Sair məcmu zərər					
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan maliyyə alətlərində xalis dəyişiklik	-	-	12,047	-	12,047
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızların realizasiyası nəticəsində mənfəətə və ya zərəre aid edilmiş gəlir	-	-	(19,007)	-	(19,007)
Cəmi sair məcmu zərər	-	-	(6,960)	-	(6,960)
İl üzrə cəmi məcmu gəlir/(zərər)	-	-	(6,960)	52,485	45,525
Birbaşa kapitalda qeydə alınan əməliyyatlar					
Dövlət büdcəsinə köçürmələr	-	-	-	(1,000,000)	(1,000,000)
Sair əməliyyatlarla bağlı daxilolmalar	-	10	-	-	10
Cəmi birbaşa kapitalda qeydə alınan əməliyyatlar	-	10	-	(1,000,000)	(999,990)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalıq	500,000	526,968	(1,065)	596,009	1,621,912
1 yanvar 2021-ci il tarixinə qalıq	500,000	526,968	(1,065)	596,009	1,621,912
İl üzrə zərər	-	-	-	(162,746)	(162,746)
Sair məcmu zərər					
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan maliyyə alətlərində xalis dəyişiklik	-	-	(74,372)	-	(74,372)
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızların realizasiyası nəticəsində mənfəətə və ya zərəre aid edilmiş zərər	-	-	35,394	-	35,394
Cəmi sair məcmu zərər	-	-	(38,978)	-	(38,978)
İl üzrə cəmi məcmu zərər	-	-	(38,978)	(162,746)	(201,724)
Birbaşa kapitalda qeydə alınan əməliyyatlar					
Dövlət büdcəsinə köçürmələr	-	-	-	(250,000)	(250,000)
Sair əməliyyatlarla bağlı daxilolmalar	-	-	-	-	-
Cəmi birbaşa kapitalda qeydə alınan əməliyyatlar	-	-	-	(250,000)	(250,000)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq	500,000	526,968	(40,043)	183,263	1,170,188

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı**Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat**

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

		Qeyd	2021	2020
ƏMƏLİYYAT FƏALİYYƏTİ ÜZRƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ				
Alınmış faizlər			133,968	166,336
Ödənilmiş faizlər			(108,168)	(150,506)
Alınmış haqq və komissiyalar			20,488	10,251
Ödənilmiş haqq və komissiyalar			(3,835)	(6,501)
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızların realizasiyasından xalis gəlir /(ödənişlər)			15,533	(11,960)
Törəmə maliyyə alətləri üzrə xalis gəlir /(ödənişlər)			18,175	(15,194)
Xarici valyutada əməliyyatlar üzrə xalis (ödənişlər) /gəlir			(935)	1,981
Alınmış sair əməliyyat gəlirləri			4,060	4,994
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan İnvestisiya fondlarındakı vəsaitlər üzrə xalis gəlir			133	4,320
Ödənilmiş inzibati və sair əməliyyat xərcləri			(76,010)	(67,931)
Əməliyyat aktivləri və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətində istifadə olunmuş pul vəsaitləri			3,409	(64,210)
Əməliyyat aktivlərində (artım)/azalma				
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlar			(40,086)	(2,167)
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar			(905,281)	53
Banklara verilmiş kreditlər			63,137	(113,521)
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər			5,317	(6,463)
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər			(20,000)	(280,000)
Sair maliyyə aktivləri			(316)	303
Sair aktivlər			(2,498)	(5,658)
Əməliyyat öhdəliklərində artım/(azalma)				
Dövriyyədə olan kağız və metal pullar			470,354	1,434,151
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri			(2,765,000)	(310,000)
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər			(904,567)	2,181,730
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər			4,248,668	461,414
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər			2,344	(2,064)
Buraxılmış borc qiymətli kağızları			(447,951)	(47,726)
Sair maliyyə öhdəlikləri			(1,324)	1,591
Sair öhdəliklər			(939)	(633)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olmuş xalis pul vəsaitləri			(294,733)	3,246,800
İNVESTİSIYA FƏALİYYƏTİ ÜZRƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ				
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızların alınması	7		(4,812,820)	(13,558,864)
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızların realizasiyasından daxilolmalar	7		5,813,366	12,619,981
Amortizasiya olunmuş dəyərli qiymətləndirilən qiymətli kağızların alınması üzrə daxilolmalar	7		6,905	12,984
Torpaq, tikili və avadanlıqların alınması	11		(11,013)	(23,390)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	12		(11,301)	(29,608)
Sair aktivlər (tikinti üzrə investisiya qoyuluşları)			(77,088)	-
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə olunmuş pul vəsaitləri			908,049	(978,897)
MALİYYƏ FƏALİYYƏTİ ÜZRƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ				
Dövlət büdcəsinə köçürmələr			(250,000)	(1,000,000)
Beynəlxalq Valyuta Fonduna olan borc öhdəlikləri üzrə daxilolmalar /(azalmalar)			905,305	(1)
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər üzrə daxilolmalar			311,765	231,371
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklərin azalması			(312,145)	(231,410)
Maliyyə fəaliyyətində istifadə olunmuş pul vəsaitləri			654,925	(1,000,040)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis azalma			1,268,241	1,267,863
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitlərinə və onların ekvivalentlərinə təsiri			(44,523)	38,098
İlin əvvəlində pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri			5,615,273	4,309,312
İlin sonunda pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	4		6,838,991	5,615,273

1 Giriş

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının 31 dekabr 2021-ci il tarixində tamamlanan il üçün hazırkı maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun hazırlanmışdır.

Əsas fəaliyyət

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı (bundan sonra "Bank") Azərbaycan Respublikasının mərkəzi bankıdır və Azərbaycan Respublikasının tam mülkiyyətindədir. Bank "Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında" 10 dekabr 2004-cü il tarixli Azərbaycan Respublikası Qanununa (bundan sonra "Qanun") müvafiq olaraq fəaliyyət göstərir.

Qanunun 4-cü maddəsinə uyğun olaraq Bankın məqsədləri aşağıdakılardır:

- Bankın əsas məqsədi öz səlahiyyətləri daxilində qiymətlərin sabitliyinin təmin edilməsidir;
- Bankın məqsədi həmçinin banklararası mərkəzləşdirilmiş və digər lisenziyalasdırılmayan ödəniş sistemlərinin təşkili və fəaliyyətinin təmin edilməsi, habelə bank sisteminin sabitliyinə dəstəyin göstərilməsindən ibarətdir;
- Mənfəət götürmək Bankın əsas məqsədi deyildir.

Qanunun 5-ci maddəsinə uyğun olaraq Bankın əsas funksiyaları aşağıdakılardır:

- Dövlətin pul və valyuta siyasətini müəyyən etmək və həyata keçirmək;
- Nağd pul dövriyyəsini təşkil etmək, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 19-cu maddəsinin II hissəsinə və Qanuna müvafiq olaraq, pul nişanlarının tədavülə buraxılmasını və tədavüldən çıxarılmasını həyata keçirmək;
- Manatın xarici valyutalara nisbətə rəsmi məzənnəsini mütəmadi müəyyən etmək və elan etmək;
- Valyuta tənzimini və nəzarətini həyata keçirmək;
- Sərəncamında olan beynəlxalq qızıl-valyuta ehtiyatlarını saxlamaq və idarə etmək;
- Hesabat tədiyyə balansını tərtib etmək və ölkənin proqnoz tədiyyə balansının hazırlanmasında iştirak etmək;
- Ölkənin icmal (dövlət və qeyri-dövlət) xarici borc statistikasını və beynəlxalq investisiya balansını tərtib etmək, məlumatların ümumiləşdirilməsini və yayılmasını təmin etmək;
- Banklararası mərkəzləşdirilmiş və digər lisenziyalasdırılmayan ödəniş sistemlərinin fəaliyyətini təşkil etmək, əlaqələndirmək, tənzimləmək və onların üzərində nəzarəti qanuna uyğun olaraq həyata keçirmək.

Eyni zamanda, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Maliyyə xidmətləri bazarında tənzimləmə və nəzarət sisteminin idarəedilməsinin təkmilləşdirilməsi haqqında" 28.11.2019-cu il tarixli 1616 nömrəli Sərəncamına əsasən Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası ləğv edilmiş və Azərbaycan Respublikasının qanunlarında maliyyə bazarlarına nəzarət orqanının müəyyən edilmiş səlahiyyətləri, o cümlədən onun maliyyə xidmətləri bazarında lisenziyalasdırma, tənzimləmə və nəzarət, investorların və maliyyə xidmətləri istehlakçılarının hüquqlarının qorunması sahəsində vəzifə və hüquqları, habelə əmlakı Banka verilmişdir.

Qanunun 14.1-ci maddəsinə uyğun olaraq Bank müflis elan oluna bilməz. Kapitalda yaranmış hər hansı çatışmazlıq Qanunun 14.2-ci maddəsinə əsasən bir maliyyə ili təxirə salınmaqla dövlətin buraxdığı qiymətli kağızlar hesabına ödənilir.

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə, habelə Azərbaycan Respublikasının tərəfdaş çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə müvafiq olaraq, Bank onun səlahiyyətlərinə aid edilən məsələlər üzrə xarici dövlətlərin mərkəzi bankları ilə qarşılıqlı münasibətlərdə, habelə beynəlxalq maliyyə-kredit təşkilatlarında Azərbaycan Respublikasını təmsil edir.

Bank fəaliyyətinin müxtəlif sahələri üzrə xarici dövlətlərin mərkəzi bankları ilə əməkdaşlıq haqqında müqavilələr bağlaya bilər, həmçinin xaricdə yerləşən dövlət və özəl mərkəzi klirinq (prosessinq) idarələri ilə öz adından və ona müvafiq səlahiyyətlər verildiyi halda, Azərbaycan dövləti adından klirinq və hesablaşmalar haqqında sazişlər və başqa müqavilələr bağlaya bilər.

Bank pul və valyuta siyasəti sahələrində əməkdaşlıq məqsədi daşıyan beynəlxalq və regional təşkilatların kapitallarında və fəaliyyətlərində qanunvericilikdə müəyyən edilmiş qaydada iştirak edə bilər.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Bankın İdarə Heyəti ("İdarə Heyəti") aşağıdakı üzvlərdən ibarət olmuşdur:

Adı	Vəzifəsi
Elman Rüstəmov	Sədr
Alim Quliyev	Sədrin birinci müavini
Aftandil Babayev	Sədrin müavini
Vadim Xubanov	Sədrin müavini

İdarə Heyətinin səlahiyyətləri Qanunun 22-ci maddəsi ilə tənzimlənir.

Bankın mərkəzi aparatı bu ünvanda yerləşir: Rəşid Behbudov küçəsi 90, Bakı ş, AZ1014, Azərbaycan. Bankın Azərbaycan Respublikasında altı ərazi idarəsi fəaliyyət göstərmişdir (2020: altı).

Əməliyyat və təqdimat valyutası

Bankın əməliyyat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan manatıdır ("AZN"). Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər, əksi göstərilmədiyi təqdirdə, ən yaxın minliyədək yuvarlaqlaşdırılmış min manatla ifadə olunmuşdur.

Bankın əməliyyat mühiti

2021-ci ildə ölkədə makroiqtisadi və maliyyə sabitliyinin qorunması Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının fəaliyyətinin başlıca prioritetlərini təşkil etmişdir. Mərkəzi Bank öz mandatına uyğun funksiyalarını həyata keçirmiş, hökumətlə sıx koordinasiya şəraitində görülən tədbirlər nəticəsində ölkədə makroiqtisadi sabitlik təmin edilmişdir.

İnflyasiyanın xarici fonunun əhəmiyyətli pisləşməsi şəraitində Mərkəzi Bank adekvat pul siyasəti yeritməklə və qiymət gözləntilərini idarə etməklə inflyasiyanın xərc amillərinin təsirinin yumşaldılmasına çalışmışdır. Yenilənmiş makroiqtisadi proqnozlar və risk balansı nəzərə alınmaqla faiz dəhlizi parametrlərinə zəruri korreksiyalar edilmişdir.

İl ərzində yüksək neft qiymətləri, qeyri-neft ixracının əhəmiyyətli artımı şəraitində ölkənin profitli tədiyyə balansının formalaşması milli valyutanın məzənnəsinin sabitliyinin qorunmasına və ilin yekunlarına görə strateji valyuta ehtiyatlarının artmasına imkan vermişdir. Valyuta bazarının tarazlığı şəraitində məzənnə sabitliyi xarici mühitdən gələn inflyasiyanın əhəmiyyətli balanslaşmasına şərait yaratmışdır.

2 Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları

Qiymətləndirmənin əsasları

Maliyyə hesabatları ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan və ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan maliyyə alətləri istisna olmaqla, ilkin dəyər prinsipi ilə hazırlanmışdır.

Ehtimal və mülahizələr

Rəhbərlik, MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında uçot siyasətini tətbiq etməklə yanaşı aktiv, öhdəlik, gəlir və xərclərin göstərilən məbləğlərinə təsir göstərən mülahizə, ehtimal və fərziyyələrdən istifadə edir. Ehtimal və fərziyyələr mütəmadi olaraq nəzərdən keçirilir və mühasibat təxminlərində dəyişikliklər həmin dəyişikliklər edildiyi dövrdə və təsir göstərdikləri hər hansı gələcək dövrlərdə əks olunur.

Mühasibat uçotu qaydalarının tətbiqi zamanı ehtimallardakı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliklər və mülahizələr aşağıdakı qeydlərdə təsvir edilmişdir.

Gözlənilən kredit zərərləri

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi müvafiq metodologiya, modellər və ilkin məlumatlardan istifadə etməklə aparılan əhəmiyyətli hesablamadır. Gözlənilən kredit zərərlərinin (ECL) qiymətləndirilməsinə dair ətraflı məlumat 32-ci qeyddə təqdim edilir. Aşağıdakı komponentlər kredit zərərləri üzrə ehtiyatlara əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərir: defolt, kredit riskində əhəmiyyətli artım ("SICR"), defolt ehtimalı, defolta məruz qalan dəyər (EAD), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD).

Bank gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtimallar və faktiki kredit zərərləri arasındakı fərqlərin azaldılması məqsədilə modelləri və modellər üzrə məlumatları müntəzəm olaraq təhlil edir.

Kredit riskində əhəmiyyətli artım ("SICR")

Kredit riskində əhəmiyyətli artım ilə bağlı qiymətləndirmə aparmaq üçün Bank hesabat və ilkin tanınma tarixlərinə maliyyə aktivləri üzrə hesablanmış müvafiq defolt risklərini müqayisə edir. Bank qiymətləndirmə zamanı hesabat tarixinə kredit riskində nisbi artımı, əlavə xərc və səy tələb etməyən əsaslandırılmış proqnoz məlumatları, o cümlədən müəyyən borcalanların bir sıra amillərini nəzərə alır.

Biznes modelinin qiymətləndirilməsi

Bank maliyyə aktivlərini həmin aktivlərin idarə edilməsi üçün biznes model və pul axınlarının xüsusiyyəti əsasında təsnifləşdirir. Biznes modeli maliyyə aktivlərinin qrupları, habelə portfeller (subportfeller) səviyyəsində Bankın maliyyə aktivlərinin saxlanması və idarə edilməsi üzrə həyata keçirdiyi faktiki fəaliyyətlər və Rəhbərliyin mülahizələri əsasında qiymətləndirilir. Biznes model qiymətləndirilərkən maliyyə aktivlərinin saxlanması və idarə edilməsinin məqsədi, strateji strukturu, maliyyə aktivlərinin risk parametrləri, aktivlərdən əldə olunan gəlir mənbələrinin nisbi əhəmiyyəti və alışı (satış) əməliyyatlarının baş vermə tezliyi və portfelə nisbətə xüsusi çəkisi kimi faktlar nəzərə alınır. Bundan əlavə, biznes modelinin müəyyənləşdirilməsi zamanı Bankın fəaliyyəti ilə bağlı gələcək gözləntilər də nəzərə alınır.

Bank maliyyə aktivlərini "Pul axınlarının əldə edilməsi üçün saxlanılan", "Pul axınlarının əldə edilməsi və satış üçün saxlanılan" və "Digər" biznes modeli kimi təsnifləşdirir. Maliyyə aktivlərinin i) pul siyasəti məqsədləri, ii) yenidən balanslaşdırma, iii) daha yüksək gəlirliliyə nail olunması və iv) investisiya məhdudiyyətləri ilə bağlı satışı "Pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün saxlanılan" biznes modelinin ayrılmaz hissəsi hesab edilir.

Pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişləri ("SPPI") meyarına uyğunluğunun qiymətləndirilməsi

Bank, maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi məqsədilə maliyyə aktivinin müqavilə üzrə pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğunluğunu yoxlayır. Əsas məbləğ dedikdə ilkin tanınma zamanı maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri nəzərdə tutulur ki, bu da əsas məbləğin ödənilməsi ilə bağlı dövr ərzində dəyişə bilər. Faiz ödənişləri isə pulun zaman dəyəri, əsas məbləğlə bağlı kredit riski və digər risklər, habelə mənfəətlilik marjası kimi meyarlar əsasında müəyyənləşir.

Müqavilə üzrə pul axınlarının yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən ibarət olmasını yoxlayarkən Bank alətin müqavilə şərtlərini nəzərə alır. Bura maliyyə aktivləri üzrə müqavilədə pul axınlarının baş vermə tarixini və ya məbləğini dəyişə biləcək və beləliklə də həmin pul axınlarının yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişi meyarına cavab verməyəcəyinə səbəb olacaq şərtlərin olub-olmadığının qiymətləndirilməsi daxildir. Qiymətləndirmə zamanı Bank aşağıdakıları nəzərə alır:

- pul axınlarının məbləğini və baş vermə tarixini dəyişəcək şərti hadisələr;
- leverec funksiyaları;
- qabaqcadan ödəniş və müddətin uzadılması şərtləri;
- Bankın konkret aktivlər üzrə pul axınlarına iddiasını məhdudlaşdıran şərtlər (məs., reqres hüququ olmayan aktiv);
- pulun zaman dəyərini dəyişən xüsusiyyətlər, məsələn, faiz dərəcələrinin mütəmadi dəyişməsi;
- qeyri-mütənasib dəyişən dərəcə şərti

"Pul axınlarının əldə edilməsi üçün saxlanılan" və "Pul axınlarının əldə edilməsi və satış üçün saxlanılan" biznes modellərinə daxil olan bütün maliyyə alətləri yalnız əsas borc və faiz ödənişləri təhlilini keçmiş hesab edilir.

3 Əsas uçot siyasəti

Aşağıdakı uçot siyasəti hazırkı maliyyə hesabatlarında əks olunmuş bütün dövrlərə ardıcıl olaraq tətbiq olunur.

Xarici valyuta

Xarici valyuta ilə həyata keçirilən əməliyyatlar əvvəlcə əməliyyat tarixində rəsmi valyuta məzənnəsi ilə əməliyyat valyutasına çevrilir. Xarici valyutada olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat dövrünün sonuna rəsmi məzənnədən istifadə etməklə əməliyyat valyutasına çevrilir. Xarici valyuta əməliyyatlarının həyata keçirilməsindən yaranan müsbət və mənfi məzənnə fərqləri cari ilin mənfəətində və ya il üzrə zərərdə qeydə alınır. Xarici valyutada ilkin dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr əməliyyatın həyata keçirildiyi tarixə rəsmi valyuta məzənnələrinə əsasən əməliyyat valyutasına çevrilir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsi üçün istifadə olunmuş əsas mübadilə məzənnəsi aşağıdakı kimi olmuşdur: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN, 1 avro = 1.9265 AZN, 1 funt sterlinq = 2.2925 AZN və 1 xüsusi borcalma hüquqları = 2.3793 AZN (31 dekabr 2020: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN, 1 avro = 2.0890 AZN, 1 funt sterlinq = 2.3021 AZN və 1 xüsusi borcalma hüquqları = 2.4485 AZN).

Maliyyə alətlərinin anlayışı, tanınması və açıqlanması

Maliyyə aləti Bankın maliyyə aktivinin və digər tərəfin maliyyə öhdəliyinin yaranmasına səbəb olan hər hansı müqavilədir.

Borc aləti emitentin maliyyə öhdəliyi anlayışına cavab verən alətdir. Məsələn, kreditlər və sabit gəlirli qiymətli kağızlar.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında normal şərtlər çərçivəsində aktivin satılmasına görə alın bilən və öhdəliyin ötürülməsinə görə ödənilə bilən qiymətdir. Ədalətli dəyər fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə müəyyən olunur.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı və ya buraxılması ilə əlaqəlidir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, habelə mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş dəyər maliyyə aktivinin ilkin tanınma zamanı əks olunmuş dəyəri ilə əsas məbləğ üzrə ödənişlərin fərqinə hesablanmış faizlər əlavə edilməklə, gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxıldıqdan sonra qalan dəyərdir. Hesablanmış faizlərə ilkin tanınma zamanı effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə ödənilməli məbləğ üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat ayrıca göstərilir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərində əks olunur.

Effektiv faiz dərəcəsi metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün müvafiq dövr ərzində faiz gəlirləri və ya xərclərinin bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi gələcək pul ödənişləri və ya daxilolmalarını (kreditlər üzrə gələcək zərərlər istisna olmaqla) maliyyə alətinin fəaliyyət müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin ümumi balans dəyərinə diskontlaşdırılan dərəcədir.

Dəyişən faiz dərəcəli maliyyə alətləri üçün effektiv faiz dərəcəsi həmin faizin müəyyən olunacağı növbəti tarixə qədər olan pul axınlarının diskontlaşdırılması ilə hesablanır.

Faiz gəlirləri və xərclərinin hesablanması

Maliyyə aktivini və ya maliyyə öhdəliyi üzrə effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aktivini və ya maliyyə öhdəliyinin ilkin tanınması zamanı hesablanır. Faiz gəlirləri və ya xərclərinin hesablanması zamanı effektiv faiz dərəcəsi aktivin (aktiv dəyərsizləşmədikdə) ümumi balans dəyərinə və ya öhdəliyin amortizasiya edilmiş dəyərinə tətbiq edilir. Dəyişən faiz dərəcəli alətlərin pul axını dövrü olaraq yenidən qiymətləndirildiyi üçün bazar faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərin əks etdirilməsi məqsədilə effektiv faiz dərəcəsinə yenidən baxılır.

İlkin tanınmadan sonra dəyərsizləşən maliyyə aktivlərinin faiz gəlirləri isə effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aktivinin amortizasiya edilmiş dəyərinə tətbiq edilməklə hesablanır. Dəyəri bərpa olunmuş aktivlər üzrə faiz gəlirləri aktivin ümumi balans dəyərinə hesablanır.

Gözlənilən kredit zərərləri müvafiq defolt ehtimalları ilə kredit zərərlərinin orta ölçülmüş dəyəridir.

12 aylıq gözlənilən kredit zərərləri gözlənilən kredit zərərinin bir hissəsini təşkil edir və hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində maliyyə aktivləri üzrə defolt hadisəsinin baş verməsi nəticəsində itiriləcək pul vəsaitlərini özündə əks etdirir.

Bütün müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri maliyyə alətinin gözlənilən istifadə müddəti ərzində bütün mümkün defolt halları nəticəsində gözlənilən kredit zərərləridir.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması

İlkin tanınma zamanı Bank maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalardan birinə təsnifləşdirir: amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən, ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan aktivlər.

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan maliyyə aktivləri ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır. Amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən və ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan maliyyə aktivləri əməliyyat xərcləri daxil olmaqla, ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır.

İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyərin ən dəqiq göstəricisi əməliyyat qiymətidir. İlkin tanınma zamanı maliyyə aktivləri və ya öhdəliyinin ədalətli dəyəri ilə əqdin dəyəri arasındakı fərq yalnız o zaman gəlir və ya zərər kimi dərhal tanınır ki, ədalətli dəyər qiymətləndirilməsi fəal bazarda analoji aktiv və ya öhdəliyin elan olunmuş qiyməti ilə təsdiq edilsin və ya yalnız müşahidə edilə bilən bazarlardakı məlumatın istifadə olunduğu qiymətləndirmə üsuluna əsaslansın. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi bu şərtlərdən heç birinə cavab vermədikdə yaranmış fərq mənfəət və ya zərər hesabında tanınmır və yalnız bazar iştirakçıları tərəfindən aktiv və ya öhdəliyin qiyməti müəyyənləşdirilərkən nəzərə alınacaq amillərdəki (o cümlədən zaman amili) dəyişikliklərdən irəli gəldikdə gəlir və ya zərər kimi tanınır.

İlkin tanınmadan sonra amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən maliyyə aktivləri və ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan borc alətləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat mənfəət və ya zərər hesabında tanınır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifatı və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: qiymətləndirmə kateqoriyaları

Borc maliyyə aktivlərinin təsnifatı və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi aşağıdakılardan asılıdır: (i) müvafiq aktivlər portfelinin idarə olunması üçün Bankın biznes modeli və (ii) aktiv üzrə pul axınlarının xüsusiyyəti.

Maliyyə aktivlərinin təsnifatı və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: pul axınlarının xüsusiyyətləri

Biznes modeli müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivinin satılması üçün saxlanılmasını və ya müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsini nəzərdə tutduqda, Bank pul axınlarının yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən ibarət olduğunu qiymətləndirir (SPPI təhlili). Belə bir qiymətləndirmə apararkən Bank müqavilə üzrə pul axınlarının əsas kredit rəziləşməsinin şərtlərinə uyğun olduğunu, yəni faizlərə yalnız kredit riski üzrə ödənişlərin daxil olmasını, pulun zaman dəyərini, əsas kredit rəziləşməsinin digər risklərini və mənfəət marjasını nəzərə alır.

Pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişləri təhlili (SPPI) aktivin ilkin tanınması zamanı həyata keçirilir və sonradan yenidən qiymətləndirilmir. Bankın öz maliyyə aktivləri üçün pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişləri təhlilini (SPPI) həyata keçirdiyi zaman yürütdüyü əsas mühakimələr 2-ci qeyddə göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnifatı

Maliyyə aktivləri üzrə biznes model dəyişdirildikdə, bütün maliyyə alətləri yenidən təsnifləşdirilməlidir. Aktivlərin yenidən təsnifləşdirilməsi perspektiv qaydada – biznes modeldəki dəyişiklikdən sonrakı ilk hesabat dövrünün əvvəlindən tətbiq edilir.

Maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsi: gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat

Bank proqnozlar əsasında amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən və ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olan maliyyə alətlərindən yaranan risklər üzrə gözlənilən kredit zərərlərini hər hesabat tarixində qiymətləndirir və kredit zərərləri üzrə ehtiyatı tanıyır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə əks etdirir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal əsasında ölçülmüş məbləği, (ii) pulun zaman dəyərini və (iii) hesabat tarixinədək baş vermiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında məlumatı.

Gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən borc alətləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilir. Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid

olunan borc alətləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınmır, çünki bu aktivlərin balans dəyəri onların ədalətli dəyəridir. Zərər üzrə ehtiyat isə ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyatlarda açıqlanır və tanınır. Gözlənilən kredit zərərləri mənfəət və ya zərərdə, balans dəyərinə daxil digər dəyişikliklər isə sair məcmu gəlirlərdə tanınır.

Bank maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibarən kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanaraq üç mərhələli dəyərsizləşmə modeli tətbiq edir. İlkin tanınma zamanı dəyərsizləşməmiş maliyyə aləti 1-ci mərhələyə təsnifləşdirilir. 1-ci mərhələdə maliyyə aktivləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri növbəti 12 ay ərzində və ya müqavilədə nəzərdə tutulan ödəniş tarixinə qədər (bir ildən az olmaqla) ehtimal olunan defolt hadisələri nəticəsində hesablanmış gözlənilən kredit zərərləri ("12 aylıq gözlənilən kredit zərəri") məbləğində qiymətləndirilir. Bank ilkin tanınmadan etibarən kredit riskində əhəmiyyətli artımın baş verdiyini müəyyən edərsə, aktiv 2-ci mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütün müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında, yəni müqavilədə göstərilən ödəmə tarixinə qədər, gözlənilən hər hansı ödənişlər nəzərə alınmaqla ("bütün müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri") qiymətləndirilir. Kredit riskində əhəmiyyətli artımın baş verməsinin Bank tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası 32-ci qeyddə təqdim edilir. Bank maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsinə müəyyən edərsə, aktiv 3-cü mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütün müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri kimi qiymətləndirilir. Dəyərsizləşmiş aktivlərin və defolt hadisəsinin Bank tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası 32-ci qeyddə izah edilir. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsində istifadə edilən ilkin məlumatlar, fərziyyələr və hesablama üsulları haqqında məlumat və Bank tərəfindən proqnoz məlumatlarının gözlənilən kredit zərərləri modellərinə daxil edilməsi qaydası 32-ci qeyddə göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin silinməsi

Qanunvericiliyə uyğun olaraq, maliyyə aktivlərinin bərpasının qeyri-mümkünlüyü müəyyən olunduqda, maliyyə aktivləri Bank tərəfindən tam və ya qismən silinir. Aktivlərin silinməsi tanınmanın dayandırılmasını əks etdirir.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması

Bank aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda; (b) Bank maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsaslı şəkildə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsaslı şəkildə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu itirdikdə. Nəzarət, qarşı tərəfin öz mülkiyyətində olan aktivləri satmaq üzrə məhdudiyyətlər qoymadan əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq üçün praktiki imkana malik olmadığı hallarda saxlanılır.

Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası

Bank maliyyə aktivləri üzrə müqavilə şərtlərini dəyişdirdikdə, aşağıdakı amilləri nəzərə alaraq, müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyasının əhəmiyyətli olduğunu qiymətləndirir: faiz dərəcəsidəki əhəmiyyətli dəyişiklikləri, aktivlə bağlı kredit riskinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən əlavə kredit təminatının yaranmasını və ya borcalanın maliyyə çətinliyi olduqda kreditin müddətinin əhəmiyyətli dərəcədə artırılmasını.

Yeni şərtlər əvvəlkindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndikdə ilkin aktiv üzrə pul axınlarını əldə etmək hüququ başa çatdığına görə Bank bu maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır və yeni aktiv ədalətli dəyərlə tanıyır. Müqavilə şərtlərinə yenidən baxılması tarixi növbəti dəyərsizləşmənin hesablanması, o cümlədən kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması faktının müəyyən edilməsi üçün ilkin tanınma tarixi hesab edilir. Tanınması dayandırılmış ilkin aktivin balans dəyəri ilə əhəmiyyətli dərəcədə modifikasiya edilmiş yeni aktivin ədalətli dəyəri arasındakı hər hansı fərq mənfəət və ya zərərə aid edilir.

Maliyyə öhdəliklərinin qiymətləndirmə kateqoriyaları

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan maliyyə öhdəlikləri (törəmə maliyyə alətləri) istisna olmaqla, digər maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən kateqoriyaya təsnif edilir.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması

Maliyyə öhdəliyinin (və ya onun bir hissəsinin) maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınması yalnız müqavilənin şərtləri yerinə yetirildikdə, həmin müqaviləyə xitam verildikdə və ya müddəti başa çatdıqda dayandırılır.

Bank öz borc öhdəliyini geri aldıqda, həmin öhdəlik maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan çıxarılır və

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş kompensasiya arasındakı fərq il üzrə mənfəət və ya zərərə aid edilir.

Törəmə maliyyə alətləri

Törəmə maliyyə alətlərinə svoplar, fyuçerslər və forvardlar daxildir.

Törəmə maliyyə alətləri müqavilə bağlandığı tarixdə olan ədalətli dəyərle uçota alınır və sonradan ədalətli dəyər əsasında qiymətləndirilir. Müsbət ədalətli dəyəri olan törəmə alətlər aktivlərin tərkibində, mənfəətlə ədalətli dəyəri olanlar isə öhdəliklərin tərkibində əks etdirilir. Törəmə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərində dəyişikliklər il üzrə mənfəət və ya zərər hesabatında əks etdirilir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, əvvəlcədən məlum olan məbləğə asan çevrilə bilən və dəyərin cüzi dəyişməsi riskinə məruz qalan qısa müddətli aktivlərdir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə xarici valyutada olan nağd vəsaitlər və müxbir hesabların bloklaşdırılmamış qalıqları, həmçinin overnayt depozitləri də daxil olmaqla 3 ay və ya daha az ödəniş müddətinə malik olan depozitlər, habelə likvidlik fondlarındakı vəsaitlər daxildir. Likvidlik fondlarındakı vəsaitlər istisna olmaqla, pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakılarla əlaqədar olaraq amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır: (i) müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanılır və həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirir və (ii) ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan kateqoriyasında qiymətləndirilmir. Likvidlik fondlarındakı vəsaitlər yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olmadığı üçün MHBS 9-a uyğun olaraq ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan kateqoriyaya aid edilməlidir.

Borc qiymətli kağızları

Biznes modelə və pul axınlarının xüsusiyyətinə əsasən Bank borc qiymətli kağızlarını amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən, ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan və ya ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlar kateqoriyaları üzrə təsnifləşdirir.

Borc qiymətli kağızları müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanıldıqda, həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan kateqoriyasında qiymətləndirilmədikdə amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır.

Borc qiymətli kağızları müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək və satış üçün saxlanıldıqda, həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan kateqoriyasında təsnifləşdirilmədikdə ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan kateqoriyasında uçota alınır. Bu aktivlər üzrə faiz gəlirləri effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanır və mənfəət və ya zərərdə tanınır. Borc qiymətli kağızlarının tanınması dayandırıldıqda sair məcmu gəlirdə tanınan məcmu gəlir və ya zərər sair məcmu gəlirdən mənfəət və zərərə yenidən təsnifləşdirilir.

Borc qiymətli kağızları amortizasiya olunmuş dəyərle və ya ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan maliyyə aktivləri üzrə tanınma meyarlarına cavab vermədikdə, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan kateqoriyasında uçota alınır.

Torpaq, tikili və avadanlıqlar

Tikili və avadanlıqlar hər hansı yığılmış amortizasiya və ehtiyac yaranarsa, dəyərsizləşmə üzrə zərər çıxılmaqla ilkin dəyərle uçota alınır.

Kiçik həcmli təmir və gündəlik xidmət xərcləri çəkildiyi dövrdə xərcə silinir. Tikili və avadanlıqların əsas hissələrinin və ya komponentlərinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Tikili və avadanlıqların silinməsi zamanı ilkin dəyər ilə balans dəyəri arasında fərq yarandıqda bu fərq il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Əsas vəsaitlərin amortizasiyası

Torpaq və başa çatdırılmamış tikililər üçün amortizasiya hesablanmır. Digər əsas vəsaitlər üzrə amortizasiya ayrı-ayrı aktivlərin hesablanmış faydalı istifadə müddətləri üzrə düz xətt prinsipi əsasında aktivin ilkin dəyərini onun qalıq dəyərində azaltmaqla hesablanır. Amortizasiyanın hesablanması aktivin istifadə üçün hazır olduğu tarixdən başlanır. Aktivlər üzrə təxmin edilən faydalı istifadə müddətləri aşağıdakı illik köhnəlmə dərəcələri ilə müəyyən olunur:

	%
Binalar və qurğular	3
Mebel və avadanlıqlar	20-25
Kompüter və rabitə avadanlıqları	25
Nəqliyyat vasitələri	15

Qeyri-maddi aktivlər

Bankın bütün qeyri-maddi aktivləri müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olmaqla əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatlarından və lisenziyalardan ibarətdir.

Alınmış qeyri-maddi aktivlərin uçotu yığılmış amortizasiyanın və keyfiyyətin dəyərsizləşməsi ilə bağlı zərər çıxılmaqla ilkin dəyərle uçota alınır.

Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası həmin aktivlərin hesablanmış faydalı istifadə müddəti üzrə düz xətt prinsipi əsasında il üzrə mənfəət və ya zərər hesabatında tanınır. Onların təxmin edilən faydalı istifadə müddəti 1-10 il təşkil edir.

İnvestisiya mülkiyyəti

İnvestisiya mülkiyyəti biznesin normal gedişində satış, yaxud istehsal, malların təchizi, xidmətlər zamanı və ya inzibati məqsədlərlə istifadə üçün deyil, icarə gəliri əldə etmək və ya kapitalın dəyərinin artırılması və ya hər iki məqsəd üçün saxlanılan mülkiyyətdir. İnvestisiya mülkiyyəti ədalətli dəyərle qiymətləndirilir və ədalətli dəyərin dəyişməsindən yaranan fərq dövr üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır və "sair aktivlərin" tərkibində əks etdirilir.

Əmlakın istifadəsində dəyişiklik baş verərsə, yeni torpaq, tikili və avadanlıq kimi yenidən təsnif olunarsa, yeni təsnifat tarixinə əmlakın ədalətli dəyəri onun uçot dəyəri hesab olunur.

Dövriyyədə olan kağız və metal pullar

Dövriyyədə olan kağız və metal pul nişanları Mərkəzi Bankın qanunvericilikdən irəli gələn funksiyalarına uyğun olaraq Bank tərəfindən tədavülə buraxılan pul nişanlarını əks etdirir. Dövriyyədə olan kağız və metal pul nişanları maliyyə hesabatında nominal dəyərle əks olunur və buraya Bankın xəzinələrindəki kağız və metal pul nişanları daxil edilmir.

Kağız və metal pul nişanları istehsalçı şirkətlərdən təhvil alındıqdan sonra onların istehsal dəyəri Bank tərəfindən "xərclər"ə aid edilir.

Kredit təşkilatlarının Banka təhvil verdikləri kağız və metal pul nişanları Bankın xəzinələrində saxlanılır və müvafiq balansdankənar hesablarda əks etdirilir.

Hökumət idarələri və digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər

Hökumət idarələri və digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər qeyri-törəmə maliyyə öhdəliklərini əks etdirir və amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır.

Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər

Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər və müxbir banklar tərəfindən Banka verilmiş pul və ya sair aktivlər verildiyi tarixdə uçota alınır. Qeyri-törəmə maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır. Bankın cəlb etdiyi borc alətləri geri qaytarıldıqda, həmin borc öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan silinir.

Pensiya təminatı və işçilərə digər ödənişlər üzrə öhdəliklər

Bank, Azərbaycan Respublikasının dövlət pensiya təminatı sistemindən əlavə hər hansı fərdi pensiya təminatı sistemində malik deyildir. Bundan əlavə, Bank əmək fəaliyyəti başa çatdıqdan sonra işçilərə ödənişlər və ya hesablama tələb edən digər ödənişlər aparmır. Bank işçilərin fərdi əmək haqlarından və hesablanmış əmək haqqı fondundan Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

həcmdə və müddətdə məcburi dövlət sosial sığorta haqlarını tutur və onları dövlət pensiya fonduna köçürür. İşçilər təqaüdə çıxarkən pensiya təminatı üzrə bütün ödənişlər dövlət pensiya fondları hesabına həyata keçirilir.

Nizamnamə fondu və kapital ehtiyatları

Bankın kapitalı onun nizamnamə fondundan və kapital ehtiyatlarından ibarətdir.

Vergilər

Bank Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq, işçilərin əmək haqqı üzrə vergi agent kimi ödəməli olduğu vergilər və sosial ödəmələr istisna olmaqla, bütün vergilərdən azaddır.

Beynəlxalq Valyuta Fondu və digər beynəlxalq maliyyə institutlarında üzvlük

Bank, "Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 9-cu maddəsinə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikası Hökumətinin beynəlxalq maliyyə təşkilatlarında (misal üçün, BVF, Dünya Bankı) üzvlüyü ilə bağlı əməliyyatlar, o cümlədən həmin təşkilatlara üzvlük haqlarının ödənilməsi üzrə vasitəçisi kimi çıxış edir.

BVF beynəlxalq valyuta münasibətləri sahəsində əməkdaşlığı, valyuta sisteminin sabitliyini və beynəlxalq valyuta mübadilələrinin normal aparılmasını dəstəkləmək, iqtisadi inkişafa və yüksək məşğulluğa şərait yaratmaq, eləcə də ödəniş balansının tənzimlənməsini asanlaşdırmağa kömək etmək üçün ölkələrə müvəqqəti maliyyə yardımını göstərmək məqsədilə yaradılmış beynəlxalq təşkilatdır. Prezidentin 1992-ci ildə imzaladığı Fərmana uyğun olaraq Bank, Azərbaycanın BVF ilə münasibətlərində depozitar kimi, Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi isə maliyyə agent kimi çıxış edir.

BVF resurslarının əsas mənbəyi kvotalardır (kapitalda iştirak). BVF öz resurslarını üzvü olan ölkələrdən əldə edir. Hər bir ölkənin üzvlüyü və ya kvotası, geniş mənada ölkə iqtisadiyyatının həcmi əsasında və analoji ölkələrin kvotaları nəzərə alınmaqla müəyyən edilir. Üzvlərin kvotası BVF ilə münasibətlərin əsas maliyyə və təşkilati aspektlərini əks etdirir.

BVF-yə ödənilən üzvlük haqqı xüsusi borcalma hüquqları (XBH) ilə ifadə edilir və BVF-nin ilin sonuna müəyyən etdiyi məzənnə ilə manat ekvivalentində yenidən hesablanır. Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin BVF kvotası ilə bağlı buraxdığı üzvlük kvotası və qiymətli kağızlar, Bankın aktiv və öhdəliklərini təmsil etmədiyi üçün, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilmir və maliyyə hesabatları üzrə 5-ci qeyddə açıqlanır.

Üzv ölkələrin likvidliyini dəstəkləmək məqsədilə BVF-dən alınmış xüsusi vəsaitlər Bank tərəfindən BVF ilə XBH hesablaşmaları üzrə aktiv kimi və digər tərəfdən Azərbaycan Hökuməti qarşısında öhdəlik kimi qəbul edilmişdir.

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Hesabat tarixində qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi yoxlanılır. Qeyri-maliyyə aktivlərinin bərpa oluna bilən dəyəri, onun iqtisadi fayda gətirən dəyəri ilə ədalətli dəyərindən satış xərcləri çıxıldıqdan sonrakı dəyər arasında ən böyük olanına bərabərdir.

İqtisadi faydaları qiymətləndirərkən proqnozlaşdırılan gələcək pul axınları pulun cari dəyərində diskontlaşdırılır. Diskont dərəcəsi pulun zaman dəyərinin cari bazar qiymətini və aktivə məxsus riskləri əks etdirir. Əsasən digər aktivlərdən müstəqil şəkildə gəlir yaratmayan aktivin bərpa oluna bilən məbləği aktivin aid olduğu pul vəsaitləri yaradan qrup üçün müəyyən edilir. Aktivin və ya aktivlər qrupunun balans dəyəri onun bərpa oluna bilən dəyərindən çox olduqda dəyərsizləşmə zərəri tanınır.

Qeyri-maliyyə aktivləri ilə bağlı bütün dəyərsizləşmə zərərləri mənfəət və ya zərərdə tanınır və yalnız bərpa oluna bilən məbləği müəyyən etmək üçün tətbiq olunan ehtimallarda dəyişiklik olduqda dəyərsizləşmiş məbləğ balansda bərpa edilir. Dəyərsizləşmə üzrə zərər aktivin dəyərsizləşmə zərəri baş vermədən əvvəlki balans dəyərindən (amortizasiya dəyəri çıxılmaqla), çox olmamaqla müəyyən oluna biləcək balans dəyəri həcmində bərpa olunur.

Gəlir və xərclərin tanınması

Faiz gəlirləri və faiz xərcləri effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablama metodu ilə uçota alınır. Bu metoda əsasən faiz gəlirləri və xərclərinə, müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, sövdələşmə xərcləri, habelə bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı*31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər**(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)*

Kreditlərin rəsmiləşdirilməsi və kreditlərin xidmət olunması haqları və kreditin ümumi mənfəətliliyini təmin edən digər haqlar, müvafiq əməliyyat xərcləri ilə birlikdə təxirə salınaraq effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə maliyyə aktivinin təxmin edilən faydalı istifadə müddəti üzrə faiz gəlirlərində amortizasiya olunur.

Digər haqlar, komissiyalar və digər gəlir və xərc maddələri il üzrə mənfəət və ya zərərdə müvafiq xidmətlər göstərildiyi zaman əks olunur.

Qüvvəyə minəcək yeni standartlar və şərhlər

Bir sıra yeni standartlar və təkmilləşdirilmiş standartlar 1 yanvar 2022-ci il tarixindən tətbiq ediləcək və onların erkən tətbiqinə icazə verilir. Bank hazırkı maliyyə hesabatlarını tərtib edərkən yeni və ya təkmilləşdirilmiş standartları erkən tətbiq etməmişdir.

Yeni və təkmilləşdirilmiş standartların Bankın maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməyəcəyi gözlənilir.

1 yanvar 2021-ci il tarixindən qüvvəyə minən dəyişikliklər

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Bank faiz dərəcələri USD LIBOR-a bağlı və dəyəri 228,865 min AZN olan ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlara malik olmuşdur. Həmin qiymətli kağızların müddəti 2023-cü ilin aprel ayının sonunadək başa çatacaqdır. Bu səbəbdən, Bank USD LIBOR-un dayandırılmasının bu maliyyə alətlərinə hər hansı mühüm təsirinin olacağını gözləmir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı*31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər**(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)***4 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri**

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir.

	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
Nağd pul vəsaitləri	1,973,210	2,627,388
Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər		
- Ən yüksək dərəcə	2,896,749	1,998,520
- Yüksək dərəcə	250,699	49,882
Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş cəmi vəsaitlər	3,147,448	2,048,402
Pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		
Qeyri-rezident banklarda qısamüddətli depozitlər (ən yüksək dərəcə)	952,248	88,530
İnvestisiya fondlarındakı vəsaitlər (ən yüksək dərəcə)	766,085	850,953
Cəmi pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,718,333	939,483
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6,838,991	5,615,273

İnvestisiya fondlarındakı vəsaitlər ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan kateqoriyasında qiymətləndirilir.

Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər və qısamüddətli depozitlər 1-ci mərhələyə aiddir.

Pul vəsaitlərinin və onların ekvivalentlərinin 31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıqları Bankın kapitalının 10%-ni keçən 8 bank (2020: 2 bank) olmuşdur. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə bu qalıqların ümumi dəyəri 4,687,173 min manat (2020: 1,918,871 min manat) təşkil etmişdir.

Bankın pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili 32-ci qeyddə təsvir edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

5 Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar

	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
AKTİVLƏR		
Xüsusi borcalma hüquqları (XBH) ilə yerləşdirilmiş vəsaitlər	1,258,160	375,543
BVF-də cəmi aktivlər	1,258,160	375,543
ÖHDƏLİKLƏR		
Cari hesablar	2,474	2,474
XBH paylanması	1,258,657	376,031
BVF qarşısında cəmi öhdəliklər	1,261,131	378,505

XBH ilə yerləşdirilmiş vəsaitlər

XBH ilə yerləşdirilmiş vəsaitlərə BVF-dən kreditlərin alınması və hesablaşmaların aparılması məqsədilə istifadə edilən BVF-də yerləşən cari hesab daxildir. XBH vəsaitləri ilə bağlı hesablanmış faiz məbləğləri aparıcı pul bazarlarında qısamüddətli bazar faiz dərəcələri əsasında hər həftə BVF tərəfindən müəyyən edilən faiz dərəcələri əsasında hesablanır.

Cari hesablar

Bankda BVF ilə xüsusi məqsədlər üçün iki ayrıca hesab aparılır: BVF-nin 1 sayılı və BVF-nin 2 sayılı hesabları. BVF-nin 1 sayılı hesabı BVF-nin əməliyyatları üzrə bağlanmış əqdlər üzrə komissiyaların ödənilməsi, BVF-nin 2 sayılı hesabı isə BVF əməkdaşlarının üzv ölkə ərazisində xərclərini qarşılamak üçün istifadə edilir.

XBH paylanması

XBH paylanması BVF-nin qərarı ilə üzv ölkələrə şərtsiz XBH ilə verilmiş məbləğlərdir. Ümumi XBH paylanması 28 avqust 2009-cu il tarixindən qüvvəyə minmişdir. Paylanma BVF-nin üzv ölkələrinin valyuta ehtiyatlarını tamamlamaqla global iqtisadi sistemin likvidliyinin təmin edilməsi üçün nəzərdə tutulur. Ümumi XBH paylanması BVF üzvlərinə onların mövcud BVF kvotalarına uyğun olan nisbətlərlə aparılmışdır.

Ayrıca olaraq, 10 avqust 2009-cu ildə global likvidliyi dəstəkləmək məqsədilə BVF-nin Razılaşma Maddələrinə xüsusi birdəfəlik XBH paylanmasını nəzərdə tutan Dördüncü düzəliş qüvvəyə minmişdir. Düzəlişə uyğun olaraq BVF üzvlərinə, o cümlədən Azərbaycana, 9 sentyabr 2009-cu il tarixində 34.3 mln. XBH xüsusi paylama aparılmış və nəticədə Azərbaycana 119.3 mln. XBH məbləğində vəsait ayrılmışdır.

BVF tərəfindən 2021-ci ildə global iqtisadiyyatın, xüsusilə pandemiya dövründə zərər çəkmiş ölkə iqtisadiyyatlarının dəstəklənməsi məqsədilə üzv ölkələrə növbəti ümumi XBH paylanması həyata keçirilmişdir. Ümumi XBH paylanması üzv ölkələrin BVF-dəki kvotasına uyğun olaraq aparılmışdır və Azərbaycanın mövcud kvotasına uyğun olaraq əlavə 375.4 mln. XBH məbləğində vəsait ayrılmışdır.

Üzvlər və nəzərdə tutulmuş mülkiyyətçilər XBH paylamalarından BVF ilə əməliyyatlar aparmaq üçün istifadə edə bilərlər. Bank XBH paylamasını valyuta öhdəliyi kimi uçota almışdır.

BVF kvotası və BVF kvotası ilə əlaqədar saxlanılan qiymətli kağızlar

25 fevral 2016-cı il tarixindən sabit qalmış 391.7 milyon XBH məbləğində (31 dekabr 2021 və 2020-ci illər üçün müvafiq olaraq 931,972 min manat və 959,077 min manat ekvivalentində) BVF kvotası Azərbaycan Respublikasının BVF-də üzlük haqqından ibarətdir. Bu məbləğə təminat olaraq Azərbaycan Respublikasının Hökuməti qiymətli kağızlar buraxmış və Bank həmin qiymətli kağızları BVF-nin xeyrinə saxlayır.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

6 Törəmə maliyyə alətləri

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə törəmə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Şerti məbləğ	31 dekabr 2021		Şerti məbləğ	31 dekabr 2020	
		Ədalətli dəyər			Ədalətli dəyər	
		Aktivlər	Öhdəliklər		Aktivlər	Öhdəliklər
Forvard müqavilələri	592,024	-	(862)	549,082	-	(3,530)
Fyuçers müqavilələri	43,572	345	-	18,941	-	(26)
SVOP müqavilələri	338,019	2,489	-	31,366	449	
Cəmi törəmə maliyyə alətləri	973,615	2,834	(862)	599,389	449	(3,556)

Valyuta forvard müqavilələri

Aşağıdakı cədvəldə valyutalar əsasında icra olunmamış valyuta forvard (o cümlədən qarşılıqlı hesablaşma qaydasında realizasiya olunan forvard) müqavilələrinin məbləği, müqavilə üzrə hesablanmış orta mübadilə məzənnəsi və ödəniş vaxtına qalmış müddətlər haqqında məlumatlar ümumiləşdirilir. Göstərilmiş xarici valyuta məbləğləri hesabat tarixində qüvvədə olan məzənnə əsasında hesablanmışdır.

	Şerti məbləğ		Müqavilə üzrə orta hesablı məzənnə	
	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
USD satışı və AZN alışı				
5 ayadək	7,178	16,759	1.7946	1.8118
USD alışı və EUR satışı				
3 ayadək	286,083	280,801	1.1375	1.2239
USD satışı və EUR alışı				
3 ayadək	114,084	104,545	0.8793	0.8173
USD alışı və GBP satışı				
3 ayadək	70,451	55,256	1.3544	1.3671
USD satışı və GBP alışı				
3 ayadək	31,619	23,508	0.7383	0.7316
USD alışı və CAD satışı				
3 ayadək	40,830	37,302	0.7917	0.7850
USD satışı və CAD alışı				
3 ayadək	10,687	7,652	1.2632	1.2740
USD alışı və digər valyutaların satışı				
3 ayadək	27,768	15,795	0.6475	0.5575
USD satışı və digər valyutaların alışı				
3 ayadək	3,324	7,464	4.2356	3.8463

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

7 Borc qiymətli kağızlar

	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlar	953,367	958,818
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar	6,919,668	8,124,710
Amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən qiymətli kağızlar	9,489,241	9,496,146
Cəmi borc qiymətli kağızlar	17,362,276	18,579,674

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə borc qiymətli kağızların kateqoriya və növləri üzrə təhlili göstərilmişdir:

	Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlar	Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar	Amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən qiymətli kağızlar	Cəmi
31 dekabr 2021				
Qeyri-rezident agentlik notları	188,191	2,560,825	-	2,749,016
Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən buraxılmış notlar	56,911	885,660	-	942,571
Xarici dövlətlərin xəzinədarlıq notları	536,811	1,823,610	-	2,360,421
Qeyri-rezident yerli hakimiyyət orqanları və bələdiyyə istiqrazları	43,197	425,408	-	468,605
Korporativ istiqrazlar	83,621	786,204	-	869,825
Xarici dövlət istiqrazları	2,831	93,466	-	96,297
İpoteka ilə yüklü olan istiqrazlar	41,805	-	-	41,805
Azərbaycan Respublikası İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu	-	344,495	-	344,495
"Aqrarkredit" QSC BOKT	-	-	9,482,143	9,482,143
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	-	-	7,098	7,098
Cəmi borc qiymətli kağızları	953,367	6,919,668	9,489,241	17,362,276

	Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlar	Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar	Amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən qiymətli kağızlar	Cəmi
31 dekabr 2020				
Qeyri-rezident agentlik notları	176,687	3,588,626	-	3,765,313
Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən buraxılmış notlar	57,875	1,365,851	-	1,423,726
Xarici dövlətlərin xəzinədarlıq notları	580,700	1,287,564	-	1,868,264
Qeyri-rezident yerli hakimiyyət orqanları və bələdiyyə istiqrazları	34,448	851,370	-	885,818
Korporativ istiqrazlar	80,199	309,549	-	389,748
Xarici dövlət istiqrazları	4,138	348,727	-	352,865
İpoteka ilə yüklü olan istiqrazlar	24,771	-	-	24,771
Azərbaycan Respublikası İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu	-	373,023	-	373,023
"Aqrarkredit" QSC BOKT	-	-	9,482,143	9,482,143
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	-	-	14,003	14,003
Cəmi borc qiymətli kağızları	958,818	8,124,710	9,496,146	18,579,674

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

Amortizasiya olunan dəyərlə qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinə "Aqrarkredit" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti Bank olmayan Kredit Təşkilatına məxsus, Bank tərəfindən 2015-ci ildə alınmış 2,500,000 min AZN və əlavə olaraq 2016-cı ildə alınmış 7,500,000 min AZN (ümumilikdə 10,000,000 min AZN) nominal dəyərinə və 0,15 faiz dərəcəsinə malik, 2045-ci ildə ödənilməli olan qiymətli kağızlar daxil idi. 2017-ci il ərzində isə "Aqrarkredit" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti Bank olmayan Kredit Təşkilatı 517,896 min AZN-lik hissəni Mərkəzi Bankdan geri almışdır.

Bankın portfelində 31.12.2021-ci il tarixə bu qiymətli kağızların qalığı (nominal üzrə) 9,482,104 min AZN təşkil etmişdir. Bu qiymətli kağızların ödənişinə dövlət zəmanəti verilir. Həmin qiymətli kağızlar "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin dövlətə məxsus səhmlərinin özəlləşdirilməyə hazırlanması ilə bağlı sağlamlaşdırılma tədbirləri" haqqında 15.07.2015-ci il tarixli 570 nömrəli və "Aqrarkredit" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti Bank olmayan Kredit Təşkilatı tərəfindən dövlət zəmanəti əsasında emissiya ediləcək istiqrazların buraxılması, həcmi, müddəti və ödənilmə şərtlərinin təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 07.08.2015-ci il tarixli 575 nömrəli fərmanları əsasında alınmışdır. Ədalətli dəyər üzrə məlumat üçün Qeyd 36-ya baxın.

(a) Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlar

Bank tərəfindən ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlar ticarət qiymətli kağızlarıdır. Həmin qiymətli kağızların ədalətli dəyerdə tanınması kredit riski ilə bağlı müvafiq silinmələri əks etdirir və Bankın kredit riski barədə ən dəqiq məlumatı təqdim edir. Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlarının ödəmə qabiliyyəti ən yüksəkdir.

(b) Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixinə ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlarla bağlı gözlənilən kredit zərəri və kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələri üzrə təhlili göstərilir. Bu borc qiymətli kağızları üçün gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat kredit riski səviyyələri əsasında tanınır. Bank tərəfindən istifadə edilən kredit riskinin təsnifat sistemi və gözlənilən kredit zərərlərinin (ECL) qiymətləndirilməsi yanaşması, o cümlədən ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlara tətbiq edilən defolt və kredit riskində əhəmiyyətli artım (SICR) anlayışı haqqında məlumat üçün 32-ci qeydə baxın:

	2021		2020	
	1-ci mərhələ	Cəmi	1-ci mərhələ	Cəmi
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar				
Ən yüksək dərəcə	6,575,173	6,575,173	7,751,687	7,751,687
Yüksək dərəcə	344,495	344,495	373,023	373,023
Cəmi ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar	6,919,668	6,919,668	8,124,710	8,124,710
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(608)	(608)	(698)	(698)
Cəmi balans dəyəri (ədalətli dəyər)	6,919,668	6,919,668	8,124,710	8,124,710

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatda dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	2021		2020	
	1-ci mərhələ	Cəmi	1-ci mərhələ	Cəmi
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar üzrə				
1 yanvar tarixinə qalıq	698	698	451	451
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatda xalis dəyişiklik	(365)	(365)	(246)	(246)
Dövr ərzində alınmış qiymətli kağızlar üzrə	275	275	493	493
31 dekabr tarixinə qalıq	608	608	698	698

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

Gözlənilən kredit zərərlərində dəyişikliklərə səbəb olan ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olan qiymətli kağızların ümumi balans dəyərində dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	2021		2020	
	1-ci mərhələ	Cəmi	1-ci mərhələ	Cəmi
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar				
1 yanvar tarixinə qalıq	8,124,710	8,124,710	7,050,574	7,050,574
Ödənilmiş borc qiymətli kağızları	(5,070,366)	(5,070,366)	(3,978,092)	(3,978,092)
Alınmış borc qiymətli kağızları	3,865,324	3,865,324	5,052,228	5,052,228
31 dekabr tarixinə qalıq	6,919,668	6,919,668	8,124,710	8,124,710

(c) Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qiymətli kağızlar

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə kredit riski səviyyələri əsasında amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qiymətli kağızların kredit keyfiyyətinə görə təhlili, eləcə də gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi məqsədilə onların mərhələlər üzrə açıqlanması göstərilir. Bank tərəfindən istifadə edilən kredit riskinin təsnifatı sistemi və gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi yanaşması, o cümlədən amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qiymətli kağızlara tətbiq edilən defolt və kredit riskində əhəmiyyətli artım (SICR) anlayışı haqqında məlumat üçün 32-ci qeydə baxın. Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qiymətli kağızların balans dəyəri, həmçinin bu aktivlər üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcələri əks etdirilir:

	2021		2020	
	1-ci mərhələ	Cəmi	1-ci mərhələ	Cəmi
Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qiymətli kağızlar				
Yüksək dərəcə	9,489,241	9,489,241	9,496,146	9,496,146
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qiymətli kağızlar	9,489,241	9,489,241	9,496,146	9,496,146

Bu qiymətli kağızlar milli valyuta olan Azərbaycan manatı ilə emissiya olunur və ödənişinə dövlət zəmanəti verilir. Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən borc qiymətli kağızları 1-ci mərhələdədir və kredit keyfiyyəti yüksəkdir.

8 Banklara verilmiş kreditlər

	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
Banklara verilmiş kreditlər	729,024	778,958
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(372,743)	(379,550)
Banklara verilmiş kreditlərin balans dəyəri	356,281	399,408

Banklara verilmiş kreditlərin təmərküzləşməsi

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərində heç bir bank üzrə kreditlərin qalığı Bankın kapitalının 10%-dən çox olmamışdır.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı*31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər**(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)*

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə banklara verilmiş kreditlərin ümumi balans dəyəri və dəyərsizləşmə ehtiyatı kateqoriyalar üzrə aşağıdakı cədvəldə açıqlanmışdır:

	31 dekabr 2021			31 dekabr 2020		
	Ümumi balans dəyəri	Dəyərsizləşmə ehtiyatı	Balans dəyəri	Ümumi balans dəyəri	Dəyərsizləşmə ehtiyatı	Balans dəyəri
Yenidən maliyyələşdirmə kreditləri	729,024	(372,743)	356,281	778,958	(379,550)	399,408
Cəmi	729,024	(372,743)	356,281	778,958	(379,550)	399,408

Banklara verilmiş kredit növlərinin daha ətraflı təsviri aşağıda göstərilir:

- Yenidən maliyyələşdirmə kreditləri - Mərkəzi Bankın pul siyasətinin həyata keçirilməsi məqsədilə verilən kreditlərdir;
- Sonuncu instansiya kreditləri – Mərkəzi Bank tərəfindən bankların ödəmə qabiliyyətinin qısamüddətli pozulması və likvidlik çatışmazlığı hallarında banklara 6 (altı) aydan artıq olmayan müddətə verilən kreditlərdir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

Hesabat dövrünün əvvəli və sonu arasındakı müddətdə banklara verilmiş kreditlər üçün dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatda dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2021				2020			
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi
Yenidən maliyyələşdirmə kreditləri								
1 yanvar tarixinə qalıq	2,317	11,597	365,636	379,550	22	12,378	426,138	438,538
3-cü mərhələyə köçürmə	-	-	-	-	-	(4,884)	4,884	-
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatda xalis dəyişiklik	291	(9,178)	(9,458)	(18,345)	(22)	4,103	(22,135)	(18,054)
Dövr ərzində verilmiş kreditlər	-	-	-	-	2,317	-	-	2,317
Silinmələr	-	-	-	-	-	-	(55,998)	(55,998)
Gözlənilən kredit zərərlərinin diskontlaşdırılması	-	-	11,538	11,538	-	-	12,747	12,747
31 dekabr tarixinə qalıq	2,608	2,419	367,716	372,743	2,317	11,597	365,636	379,550
	2021				2020			
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi
Sonuncu instansiya kreditləri								
1 yanvar tarixinə qalıq	-	-	-	-	-	-	15,861	15,861
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatda xalis dəyişiklik	-	-	-	-	-	-	1,146	1,146
Dövr ərzində verilmiş kreditlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Silinmələr	-	-	-	-	-	-	(17,007)	(17,007)
Gözlənilən kredit zərərlərinin diskontlaşdırılması	-	-	-	-	-	-	-	-
31 dekabr tarixinə qalıq	-	-	-	-	-	-	-	-

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

Dövr ərzində maliyyə alətlərinin ümumi balans dəyərində baş vermiş, dəyərsizləşmə üzrə ehtiyata təsir göstərmiş dəyişikliklər aşağıdakılardır:

	2021				2020			
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi
Yenidən maliyyələşdirmə kreditləri								
1 yanvar tarixinə qalıq	292,605	74,415	411,938	778,958	208,018	49,388	451,096	708,502
2-ci mərhələyə köçürmə	-	-	-	-	(25,702)	25,702	-	-
3-cü mərhələyə köçürmə	-	-	-	-	(25,727)	(5,502)	31,229	-
Dövr ərzində ödənilmiş kreditlər	(43,708)	(11,105)	(6,659)	(61,472)	(8,240)	(3,082)	(27,136)	(38,458)
Dövr ərzində verilmiş kreditlər	-	-	-	-	144,256	7,909	-	152,165
Silinmələr	-	-	-	-	-	-	(55,998)	(55,998)
Gözlənilən kredit zərərlərinin diskontlaşdırılması	-	-	11,538	11,538	-	-	12,747	12,747
31 dekabr tarixinə qalıq	248,897	63,310	416,817	729,024	292,605	74,415	411,938	778,958

	2021				2020			
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi
Sonuncu instansiya kreditləri								
1 yanvar tarixinə qalıq	-	-	-	-	-	-	16,868	16,868
Dövr ərzində ödənilmiş kreditlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Dövr ərzində verilmiş kreditlər	-	-	-	-	-	-	139	139
Silinmələr	-	-	-	-	-	-	(17,007)	(17,007)
Gözlənilən kredit zərərlərinin diskontlaşdırılması	-	-	-	-	-	-	-	-
31 dekabr tarixinə qalıq	-	-	-	-	-	-	-	-

Dövr ərzində banklara verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə tanınmış ehtiyata müxtəlif amillər təsir göstərir. Gözlənilən kredit zərərlərinin ölçülməsi haqqında daha ətraflı 32-ci qeyddə göstərilir.

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən banklara verilmiş kreditlər üzrə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

	2021				2020			
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi
Yenidən maliyyələşdirmə kreditləri								
- Yüksək dərəcə	132,874	27,000	-	159,874	177,166	33,611	-	210,777
- Orta dərəcə	116,022	-	-	116,022	115,439	-	-	115,439
- Xüsusi monitoring tələb edir	-	36,311	-	36,311	-	40,804	-	40,804
- Defolt	-	-	416,817	416,817	-	-	411,938	411,938
Ümumi balans dəyəri	248,896	63,311	416,817	729,024	292,605	74,415	411,938	778,958
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(2,608)	(2,419)	(367,716)	(372,743)	(2,317)	(11,597)	(365,636)	(379,550)
Balans dəyəri	246,288	60,892	49,101	356,281	290,288	62,818	46,302	399,408

Yuxarıdakı cədvəllərdə istifadə olunan kredit riskinin təsnifatı sistemi haqqında məlumat 32-ci qeyddə göstərilir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

Bankın girov əldə etmə siyasəti hesabat dövrü ərzində əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməmiş və əvvəlki dövrdən etibarən Bankın saxladığı girovun ümumi keyfiyyətində ciddi dəyişiklik olmamışdır. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə banklara verilmiş kreditlər üzrə təminatın təhlili aşağıda göstərilir:

	Yenidən- maliyyələşdirmə kreditləri	Cəmi
Girovla təmin edilmiş kreditlər:		
- dövlət təminatlı	159,874	159,874
- ticarət tipli daşınmaz əmlak	60,881	60,881
Banklara verilmiş təminatlı kreditlərin balans dəyəri	220,755	220,755
Təminatlı kreditlər	135,526	135,526
Banklara verilmiş kreditlərin cəmi balans dəyəri	356,281	356,281

31 dekabr 2020-ci il tarixinə banklara verilmiş kreditlər üzrə girov barədə məlumat aşağıda göstərilir:

	Yenidən- maliyyələşdirmə kreditləri	Cəmi
Girovla təmin edilmiş kreditlər:		
- dövlət təminatlı	210,777	210,777
- yaşayış tipli daşınmaz əmlak	247	247
- ticarət tipli daşınmaz əmlak	54,166	54,166
Banklara verilmiş təminatlı kreditlərin balans dəyəri	265,190	265,190
Təminatlı kreditlər	134,218	134,218
Banklara verilmiş kreditlərin cəmi balans dəyəri	399,408	399,408

31 dekabr 2021-ci il tarixinə banklara verilmiş dəyərsizləşmiş kreditlər üzrə təminatın təhlili aşağıda göstərilir:

	Yenidən- maliyyələşdirmə kreditləri	Cəmi
Girovla təmin edilmiş kreditlər:		
- ticarət tipli daşınmaz əmlak	26,989	26,989
Banklara verilmiş təminatlı kreditlərin balans dəyəri	26,989	26,989
Təminatlı kreditlər	22,112	22,112
Banklara verilmiş kreditlərin cəmi balans dəyəri	49,101	49,101

31 dekabr 2020-ci il tarixinə banklara verilmiş dəyərsizləşmiş kreditlər üzrə təminatın təhlili aşağıda göstərilir:

	Yenidən- maliyyələşdirmə kreditləri	Cəmi
Girovla təmin edilmiş kreditlər:		
- yaşayış tipli daşınmaz əmlak	247	247
- ticarət tipli daşınmaz əmlak	24,959	24,959
Banklara verilmiş təminatlı kreditlərin balans dəyəri	25,206	25,206
Təminatlı kreditlər	21,096	21,096
Banklara verilmiş kreditlərin cəmi balans dəyəri	46,302	46,302

Təminatlı kreditlər istisna olmaqla, digər bütün kreditlər (girov təminatının satış vaxtında diskontlaşdırılan dəyəri nəzərə alınmadan) kreditin məbləğindən artıq həcmdə təmin olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı*31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər**(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)*

Girovların aktiv kimi tanınması

31 dekabr 2021-ci il tarixində tamamlanan il ərzində Bank kommersiya banklarına verilmiş kreditlər üzrə girovu balansla almaqla, xalis balans dəyəri 1,242 min AZN (2020-ci il üzrə 41,640 min AZN) daşınmaz əmlakdan ibarət olan aktivləri əldə etmişdir. Bankın siyasəti bu aktivləri mümkün qədər qısa zamanda realizasiya etməkdən ibarətdir.

9 Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər

Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlərə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 28 fevral 2019-cu il tarixində imzaladığı "Azərbaycan Respublikasında fiziki şəxslərin problemli kreditlərinin həlli ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" Fərmanına müvafiq olaraq dövlət zəmanəti ilə verilmiş aşağı faizli kreditlər daxildir.

10 Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər

Azərbaycan Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlərə lisenziyası ləğv edilmiş banklarda fiziki şəxslərin qorunan əmanətlərinin qaytarılması üzrə kompensasiyaların ödənilməsi üçün dövlət zəmanəti ilə aşağı faizli kreditlər daxildir.

2021 və 2020-ci illərdə Bank Azərbaycan Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna illik 0,15 faiz dərəcəsi ilə müvafiq olaraq 60,000 min AZN və 280,000 min AZN məbləğində kreditlər vermişdir. 2021-ci il ərzində 40,000 min AZN məbləğində əsas borc ödənişi aparılmışdır. Bu kreditlər ilkin tanınma zamanı Bankın uçot dərəcəsi - 6,25 faiz (2020-ci ildə - 6,5 faiz) tətbiq edilməklə hesablanmış ədalətli dəyərlə qeydə alınmışdır. 28-ci qeydə baxın. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə bu kreditlərin amortizasiya olunmuş balans dəyəri 236,600 min AZN (31 dekabr 2020: 207,222 min AZN) təşkil etmişdir.

Central Bank of the Republic of Azerbaijan*Notes to the Financial Statements for the year ended 31 dekabr 2021**(Amounts are presented in thousands of Azerbaijani Manats, unless otherwise stated)***11 Torpaq, tikili və avadanlıqlar**

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixində tamamlanan il üzrə torpaq, tikili və avadanlıqların hərəkəti haqqında məlumat təqdim olunur:

	Torpaq	Binalar	Mebel və avadanlıq	Kompüter və rabitə avadanlığı	Nəqliyyat vasitələri	Başa çatdırılmamış tikililər	Cəmi
İlkin dəyər							
1 yanvar 2021-ci il tarixinə qalıq	15,976	51,546	64,880	39,121	3,289	7,123	181,935
Əlavələr	-	-	892	857	73	-	1,822
Silinmələr	-	(20)	-	-	(109)	-	(129)
Köçürmələr	-	-	-	-	-	-	-
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq	15,976	51,526	65,772	39,978	3,253	7,123	183,628
Köhnəlmə							
1 yanvar 2021-ci il tarixinə qalıq	-	(21,451)	(50,878)	(20,682)	(2,463)	-	(95,474)
İl üzrə köhnəlmə	-	(1,546)	(3,407)	(6,738)	(213)	-	(11,904)
Silinmələr	-	2	-	-	109	-	111
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq	-	(22,995)	(54,285)	(27,420)	(2,567)	-	(107,267)
Balans dəyəri							
31 dekabr 2021-ci il tarixində	15,976	28,531	11,487	12,558	686	7,123	76,361

Central Bank of the Republic of Azerbaijan*Notes to the Financial Statements for the year ended 31 dekabr 2021**(Amounts are presented in thousands of Azerbaijani Manats, unless otherwise stated)*

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixində tamamlanan il üzrə torpaq, tikili və avadanlıqların hərəkəti haqqında məlumat təqdim olunur:

	Torpaq	Binalar	Mebel və avadanlıq	Kompüter və rabitə avadanlığı	Nəqliyyat vasitələri	Başa çatdırılmamış tikililər	Cəmi
İlkin dəyər							
1 yanvar 2020-ci il tarixinə qalıq	15,976	51,831	56,712	31,796	3,301	7,123	166,739
Əlavələr	-	-	8,194	7,321	-	-	15,515
Silinmələr	-	(285)	(22)	-	(12)	-	(319)
Köçürmələr	-	-	(4)	4	-	-	-
31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalıq	15,976	51,546	64,880	39,121	3,289	7,123	181,935
Köhnəlmə							
1 yanvar 2020-ci il tarixinə qalıq	-	(19,910)	(48,969)	(15,104)	(2,216)	-	(86,199)
İl üzrə köhnəlmə	-	(1,555)	(1,933)	(5,576)	(259)	-	(9,323)
Silinmələr	-	14	22	-	12	-	48
Köçürmələr	-	-	2	(2)	-	-	-
31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalıq	-	(21,451)	(50,878)	(20,682)	(2,463)	-	(95,474)
Balans dəyəri							
31 dekabr 2020-ci il tarixində	15,976	30,095	14,002	18,439	826	7,123	86,461

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

12 Qeyri-maddi aktivlər

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixində tamamlanan il üzrə qeyri-maddi aktivlərin hərəkəti haqqında məlumat təqdim olunur:

	Cəmi qeyri-maddi aktivlər
İlkin dəyər	
1 yanvar 2021-ci il tarixinə qalıq	124,468
Əlavələr	11,301
Silinmələr	-
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq	135,769
Amortizasiya	
1 yanvar 2021-ci il tarixinə qalıq	(50,941)
İl üzrə amortizasiya	(14,610)
Silinmələr	-
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq	(65,551)
Balans dəyəri	
31 dekabr 2021-ci il tarixində	70,218

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixində tamamlanan il üzrə qeyri-maddi aktivlərin hərəkəti haqqında məlumat təqdim olunur:

	Cəmi qeyri-maddi aktivlər
İlkin dəyər	
1 yanvar 2020-ci il tarixinə qalıq	94,860
Əlavələr	29,608
Silinmələr	-
31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalıq	124,468
Amortizasiya	
1 yanvar 2020-ci il tarixinə qalıq	(40,464)
İl üzrə amortizasiya	(10,477)
Silinmələr	-
31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalıq	(50,941)
Balans dəyəri	
31 dekabr 2020-ci il tarixində	73,527

13 Sair maliyyə aktivləri

	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
Satılmış ticarət qiymətli kağızlar üzrə alınacaq məbləğlər	1,037	48,617
Hesablaşmalar üzrə məbləğlər	597	239
İşçilərə verilmiş kreditlər	550	579
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(49)	(65)
	2,135	49,370

Sair maliyyə aktivləri 1-ci mərhələdədir və ödəmə qabiliyyəti yüksəkdir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

14 Sair aktivlər

	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
Təchizatçılara avans ödənişləri	85,495	24,344
Kapitallaşdırılacaq məbləğ	50,600	-
İnvestisiya mülkiyyəti	4,400	4,400
Götürülmüş aktivlər	45,705	44,464
Sair qeyri-maliyyə aktivləri	498	505
	186,698	73,713

15 Dövriyyədə olan kağız və metal pullar

Dövriyyədə olan kağız və metal pullar Bank tərəfindən Azərbaycan Respublikasının milli valyutasında buraxılmış pul nişanlarıdır. Bu 1 yanvar 2006-cı il tarixindən dövriyyəyə buraxılmış yeni nümunəli Azərbaycan manatı (AZN), 1992-ci ildə milli valyuta tətbiq edildikdən etibarən dövriyyəyə buraxılmış və hazırda tədavüldən çıxarılmış köhnə nümunəli Azərbaycan manatı (AZM) və tədavülə buraxılmış yubiley və xatirə pul nişanlarının nominal dəyərlərinin cəmidir. Köhnə Azərbaycan manatı 1 yanvar 2006-cı il tarixində denominasiya edilərək, həmin tarixdən 5,000 köhnə manat 1 yeni Azərbaycan manatına bərabər olmuşdur.

31 dekabr 2021-ci il tarixində tamamlanan il ərzində Bank çap şirkətindən 507,566 min manat (2020: 3,378,007 min manat) məbləğində yeni kağız və metal pul nişanlarını təhvil almışdır.

	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
İlin əvvəlində qalıq	11,839,664	10,405,513
Dövriyyədə olan kağız və metal pullarda artım	470,354	1,434,151
İlin sonunda qalıq	12,310,018	11,839,664

16 Rezident bankların qısamüddətli depozitləri

31 dekabr 2021-ci il tarixində rezident bankların Bankda heç bir depoziti mövcud olmamışdır. Rezident banklardan cəlb olunmuş bütün qısamüddətli depozitlərin müddəti 2021-ci ildə başa çatmışdır və yeni depozit cəlb edilməmişdir.

2020-ci ildə Bank illik 3,5 faiz dərəcəsi (2021-ci ilin iyun ayından 3,0 faiz dərəcəsi) ilə hərracdan kənar qaydada 2,465,000 min manat məbləğində depozit cəlb etmişdir. Bu depozitlə bağlı əsas məbləğ və faiz xərcləri ilkin tanınma zamanı Bankın "faiz dərəcələri dəhlizi"nin aşağı həddi - 5,75 faiz tətbiq edilməklə hesablanmış ədalətli dəyərlə qeydə alınmışdır.

17 Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər

	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
Maliyyə Nazirliyi Dövlət Xəzinədarlığı Agentliyinin hesabları	2,427,985	3,208,595
Dövlət Neft Fondunun və Əmanətlərin Sığortalanması Fondunun hesabları	1,536,423	1,532,953
Digər tələb olunanadək cari hesablar	40,229	179,770
	4,004,637	4,921,318

Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklərin faiz dərəcəsi, valyuta və ödəmə müddətləri üzrə təhlili 32-ci qeyddə göstərilir.

18 Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər

	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
Cari hesablar	7,266,612	3,055,426
Məcburi ehtiyatlar	173,392	149,527
	7,440,004	3,204,953

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

19 Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər

	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
Dövlət təşkilatları	6,933	6,531
Digər maliyyə institutları	4,477	2,535
	11,410	9,066

20 Buraxılmış borc qiymətli kağızları

	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
Qısamüddətli notlar	199,402	648,213
	199,402	648,213

21 Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər

	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
Beynəlxalq İnkişaf Assosiasiyasından (BİA) götürülmüş borc vəsaitləri	10	528
Digər beynəlxalq maliyyə institutlarına ödəniləcək məbləğlər	1,015	877
	1,025	1,405

22 Sair maliyyə öhdəlikləri

	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
Alınmış ticarət qiymətli kağızlar üzrə ödəniləcək məbləğlər	7,459	137,092
Hesablaşmalar üzrə məbləğlər	3,402	2,093
Sair maliyyə öhdəlikləri	14	3,074
	10,875	142,259

23 Nizamnamə fondu və ehtiyatlar

Mərkəzi Bankın kapitalı onun nizamnamə fondundan və kapital ehtiyatlarından ibarətdir. Mərkəzi Bankın nizamnamə fondu 500,000 min manatdır. Mərkəzi Bankın kapital ehtiyatları onun nizamnamə fondundan az olmamaq şərti ilə formalaşdırılır. Hesabat ilinin sonuna Bankın kapital ehtiyatları 526,968 min manat təşkil etmişdir.

24 Xalis faiz gəlirləri

	2021	2020
Effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanmış faiz gəlirləri		
Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar	84,421	117,994
Diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkəti modelinə əsasən qiymətləndirilmiş maliyyə aktivləri üzrə diskontun amortizasiyası	15,791	2,962
Amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən qiymətli kağızlar	14,043	14,060
Banklara verilmiş kreditlər	4,982	6,892
Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər	1,016	8,749
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	491	107
BVF ilə hesablaşmalar	310	1,078
Sair aktivlər	32	39
	121,086	151,881

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

Sair faiz gəlirləri

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlar	10,052	15,690
İnvestisiya fondlarında yerləşdirilmiş vəsaitlər	89	1,680
	10,141	17,370

Faiz xərcləri

Rezident bankların depozitləri	76,224	111,973
Diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkəti modelinə əsasən qiymətləndirilmiş maliyyə öhdəlikləri üzrə diskontun amortizasiyası	59,934	-
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	29,964	35,915
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə əməliyyatlar	332	1,131
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	2	7
Əmanətlərin Sığortalanması Fondunun və Dövlət Neft Fondunun cari hesabları	1	101
	166,457	149,127
	(35,230)	20,124

25 Haqq və komissiya gəlirləri

	2021	2020
Kassa əməliyyatları	11,443	3,200
Hesablaşmalar	9,045	6,894
Digər	-	157
	20,488	10,251

26 Haqq və komissiya xərcləri

	2021	2020
Qiymətli kağızlarla əməliyyatlar (idarəetmə və kastodian xidmətləri)	1,920	1,824
Xidmət haqqı	1,830	1,615
Hesablaşmalar	60	83
Kassa əməliyyatları	-	2,963
Digər	25	16
	3,835	6,501

27 Maliyyə öhdəliklərinin ilkin tanınması üzrə gəlir

2020-ci ildə Bank illik 3,5 faiz dərəcəsi ilə Azərbaycan Beynəlxalq Bankından (ABB) hərracdan kənar depozit cəlb etmişdir. Bu depozit ilkin tanınma zamanı Bankın "faiz dərəcələri dəhlizi"nin aşağı həddi - 5,75 faiz tətbiq edilməklə hesablanmış ədalətli dəyərdə qeydə alınmışdır. 16-cı qeydə baxın. Bu səbəbdən, 2020-ci ildə ilkin tanınma zamanı nominal dəyər ilə ədalətli dəyər arasında 52,447 min AZN məbləğində fərq gəlir kimi tanınmışdır. 2021-ci ilin iyun ayında depozit üzrə faiz dərəcəsinə dəyişiklik ilə əlaqədar olaraq onun ədalətli dəyəri yenidən hesablanaraq əlavə 7,487 min AZN məbləğində gəlir tanınmış və bu məbləğlər başa çatma müddətində tam amortizasiya olunmuşdur.

28 Maliyyə aktivlərinin ilkin tanınması üzrə zərər

Qanunvericiliyin tələbinə uyğun olaraq lisenziyası ləğv edilmiş banklarda fiziki şəxslərin qorunan əmanətlərinin qaytarılması məqsədilə Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna 2021 və 2020-ci illərdə illik 0,15 faiz dərəcəsi ilə kredit verilmişdir. Bu kredit ilkin tanınma zamanı Bankın uçot dərəcələri – müvafiq olaraq 6,25 faiz və 6,50 faiz tətbiq edilməklə hesablanmış ədalətli dəyərdə qeydə alınmışdır. 10-cu qeydə baxın. Bu səbəbdən, ilkin tanınma zamanı nominal dəyər ilə ədalətli dəyər arasında 6,415 min AZN və 75,742 min AZN məbləğində fərq müvafiq olaraq 2021 və 2020-ci illərdə zərər kimi tanınmış və bu məbləğlər verilmiş kreditin başa çatma müddətində tam bərpa olunacaq.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

29 Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis zərər /(gəlir)

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xarici valyutada olan aktiv və öhdəliklərin 2021-ci ildə rəsmi məzənnənin dəyişməsindən sonra yenidən qiymətləndirilməsindən yaranan məzənnə fərqi 60,298 min manat zərər təşkil etmişdir (2020: 66,044 min manat gəlir).

30 Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatların bərpası

	2021	2020
Banklara verilmiş kreditlər	18,345	14,591
Sair maliyyə aktivləri	16	(216)
	18,361	14,375

31 İnzibati və sair əməliyyat xərcləri

	2021	2020
İşçilər üzrə xərclər	22,103	21,217
Proqram təminatı və sair qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri	14,610	10,477
Tikili və avadanlıqlar üzrə köhnəlmə xərcləri	11,904	9,323
Proqram təminatı və serverlərin dəstəklənməsi xərcləri	8,703	8,302
Kağız və metal pulların istehsalı və nəqli üzrə xərclər	8,116	31,207
DSMF üzrə ayırmalar	4,785	4,658
Mühafizə xərcləri	1,854	1,864
Sosial xərclər	1,084	1,049
Tikili və avadanlıqların təmir və saxlanma xərcləri	1,057	1,223
Məlumat bazalarına qoşulma və rabitə xidmətləri üzrə xərclər	1,054	913
Sığorta xidmətləri üzrə xərclər	832	101
Ofis təchizatı üzrə xərclər	722	734
Enerji və qızdırıcı sistemlər üzrə xərclər	630	578
İcbari tibbi sığorta üzrə ayırmalar	428	-
Tədbirlər və nümayəndəlik xərcləri	208	102
Ezamiyyə xərcləri	166	114
Audit üzrə xərclər	138	327
Ədəbiyyat, nəşr xərcləri və üzvlük haqqı	135	147
Kommunal xidmətlər üzrə xərclər	56	48
Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinə yardım Fonduna və Koronavirusla Mübarizəyə Dəstək Fonduna ianələr	-	1,500
Məsləhət xidməti xərcləri ("Rotshchild & Cie" Bankı ilə müqavilə üzrə)	-	834
Sair əməliyyat xərcləri	988	1,511
	79,573	96,229

32 Risklərin idarə edilməsi

Bankın üzleşdiyi risklər aşağıdakı dörd kateqoriya üzrə qruplaşdırılmışdır:

- *Strateji (siyasət) risklər* – pul siyasəti, maliyyə sabitliyi və mandatdan irəli gələn digər strateji məsələlərlə əlaqəli risklərdir. Strateji (siyasət) risklərin idarə edilməsi Bankın İdarə Heyəti, Pul Siyasəti Komitəsi və Maliyyə Sabitliyi Komitəsi tərəfindən həyata keçirilir;
- *Maliyyə riskləri* – Bankın valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi üzrə kredit, bazar və likvidlik risklərini əhatə edir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi Bankın İdarə Heyəti, İnvestisiya Komitəsi, Valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi departamenti tərəfindən müvafiq qayda və prosedurlara uyğun olaraq həyata keçirilir. Bazar şəraitindəki dəyişikliklər və risklərin idarə olunması sahəsində qabaqcıl təcrübə nəzərə alınaraq, risklərin idarə edilməsi siyasəti və prosedurları müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir;
- *Əməliyyat riskləri* – Bankın struktur bölmələrinin əməkdaşlarının və Bankda həyata keçirilən layihələrin heyət üzvlərinin məqsədyönlü və ya ehtiyatsız davranışı, daxili proseslərin adekvat olmaması, Bankda istismarda olan texniki avadanlıqlarda, habelə informasiya sisteminin proqram və texniki platformalarında çatışmazlıqların mövcudluğu, eləcə də kənar hadisələrin baş verməsi nəticəsində yaranan risklərdir. Əməliyyat risklərinin idarə edilməsi Bazel Komitəsinin müvafiq prinsiplərinə uyğun olaraq, müdafiənin 3 xətti modeli əsasında həyata keçirilir. Sözügedən modelə əsasən müdafiənin birinci xəttini Bankın bütün struktur bölmələri, ikinci xəttini Korporativ idarəetmə departamenti və üçüncü xəttini Daxili audit departamenti təşkil edir.

Korporativ idarəetmə departamentinin funksiyalarına Bankın Əməliyyat risklərinin idarəedilməsi sistemi üzrə ("ƏRİE") siyasət və metodoloji sənədlərinin və müvafiq dəstəkləyici sistemlərin hazırlanması, təkmilləşdirilməsi, kommunikasiyası və təlimi, Bankda ƏRİE prosesinin koordinasiyası, fasilətiyası, monitorinqi və hesabatlığı, habelə Bank üzrə icmal əməliyyat risk profilinin hazırlanması daxildir.

- *Reputasiya riskləri* – Bankın yüksək vəzifəli şəxslərinin (İdarə Heyətinin üzvləri və Baş direktorlar) şəxsi həyatı, davranışı və kommunikasiyası məsələlərindən irəli gələn, habelə Bankın məqsədləri və fəaliyyəti ilə ictimai rəy arasındakı uyğunsuzluqlardan yaranan risklərdir. Strateji (siyasət), maliyyə, əməliyyat risklərinin qeyri-effektiv idarə olunması nəticəsində yaranan reputasiya zərərləri reputasiya riskləri hesab edilmir. Həmin zərərlər müvafiq olaraq, strateji (siyasət), maliyyə və əməliyyat risklərinin idarə edilməsi fəaliyyəti çərçivəsində mümkün risk təsir kateqoriyalarından biri qismində nəzərdən keçirilir. Bankın reputasiya riskləri İdarə Heyəti, Baş direktorlar və Beynəlxalq əməkdaşlıq və kommunikasiya departamenti tərəfindən idarə edilir.

Maliyyə risklərinin idarə edilməsi siyasəti və prosedurları

Maliyyə risklərinin idarə edilməsi siyasəti Bankın qarşılaşdığı maliyyə risklərinin müəyyənləşdirilməsinə, idarə edilməsinə, müvafiq risk limitlərinin və nəzarət mexanizmlərinin yaradılmasına, eləcə də risk səviyyələrinin və limitlərin yerinə yetirilməsinin mütəmadi əsasda monitorinqinin təmin olunmasına yönəldilir.

Risklərin idarə edilməsi sistemində nəzarətə görə ümumi məsuliyyəti İdarə Heyəti daşıyır, lakin ayrı-ayrı risklərin idarə olunması və monitorinqinə cavabdehlik daşıyan ayrıca struktur bölmələr mövcuddur.

İdarə Heyəti. Risklərin idarə edilməsi sistemində nəzarətə görə ümumi məsuliyyəti İdarə Heyəti daşıyır. O, risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşmanı müəyyənləşdirir, risk tolerantlığı səviyyələri və risklərin idarə edilməsinin əsas prinsiplərinin qəbul edilməsi funksiyalarını həyata keçirir.

İnvestisiya Komitəsi. İnvestisiya Komitəsi "Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi qaydaları"na uyğun olaraq Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsinin illik əməliyyat investisiya proqramı"nın hazırlanmasına, eləcə də valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsinə nəzarətə görə cavabdehdir.

Valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi departamenti. Valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi departamentinin Maliyyə risklərinin idarə edilməsi şöbəsi "Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsinin strategiyası və qaydaları", "Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsinin illik əməliyyat investisiya proqramı"na uyğun olaraq valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsində daxili idarəetmə çərçivəsində qəbul olunmuş limitlərə və risklərə gündəlik nəzarəti həyata keçirir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

Daxili audit. Daxili audit hər il Bankda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Bankın prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir, nəticə və tövsiyələr haqqında Bankın sədrinə hesabat verir.

Bundan əlavə, Bankda əməliyyatları və nəzarəti həyata keçirmək üçün xüsusi komitə və komissiyalar da fəaliyyət göstərir, məsələn, "İstehlak Kreditləri Komissiya"sı və "Rəsmi məzənnələrin müəyyən edilməsi üzrə Daimi Komissiya" və s.

Valyuta ehtiyatları üzrə risklər Bankın risklərinin mühüm hissəsini təşkil edir. Bu risklərin idarə olunması üzrə səlahiyyətlərin bölgüsü, prosedurlar və hesabatlılıq "Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi strategiyası və qaydaları"nda və "Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta ehtiyatlarının saxlanması və idarə edilməsi üzrə əməliyyatların aparılmasına dair təlimat"da müəyyən olunmuşdur. İdarə olunan risklər üzrə məqbul limitlər "Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsinin illik əməliyyat investisiya proqramı" və xarici menecerlər tərəfindən vəsaitlərin idarə edilməsi üzrə investisiya qaydalarında öz əksini tapır. Müvafiq sənədlər, İnvestisiya Komitəsi tərəfindən rəy verilməklə İdarə Heyəti tərəfindən təsdiq olunur.

Kredit riski

Maliyyə aləti üzrə əməliyyat aparan bir tərəfin Bank qarşısında öz öhdəliyini yerinə yetirməməsi nəticəsində Banka maliyyə zərəri vurularsa, Bank kredit riskinə məruz qalır. Kredit riski Bankın qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit, investisiya və digər əməliyyatlar nəticəsində ortaya çıxır. Kredit riski investisiya aktivlərinin kredit keyfiyyəti və hər bir investisiya aktivini üzrə investisiya məbləğinə limitlərin müəyyən edilməsi, eləcə də investisiya vasitələrinin adekvat formada seçilməsi vasitəsilə idarə olunur və nəzarət edilir.

Bankın investisiya qaydalarına əsasən, Bankın valyuta aktivlərinin idarə edilməsində yalnız qısamüddətli reytingi A-2-dən (Standart&Poor's), F-2-dən (Fitch) və yaxud P-2-dən (Moody's), uzunmüddətli kredit reytingi A- -dən (Standart&Poor's, Fitch) və yaxud A3-dən (Moody's) aşağı olmayan investisiya vasitələri istifadə oluna bilər. Eyni zamanda, korporasiyalar, dövlət zəmanəti olmayan dövlət agentlikləri və yerli özünü idarəetmə orqanlarının hər biri üzrə investisiya olunan maksimal məbləğ investisiya portfelinin 5%-i səviyyəsində müəyyən olunmuşdur. İnvestisiya alətinin müddətindən asılı olaraq, 1 ilədək müddəti olan investisiya alətləri üçün minimal kredit reytingi A- / A3 ("Standart&Poor's", "Fitch", "Moody's"), 1 ildən yuxarı müddəti olan investisiya alətləri üçün A/A2 ("Standart&Poor's", "Fitch", "Moody's") kimi müəyyənləşdirilmişdir. Kredit reytingi müəyyənləşdirilərkən hər üç beynəlxalq reyting agentliyi üzrə təyin olunan kredit reytinglərindən ən aşağı olanı əsas götürülür.

2021 və 2020-ci illərdə pul siyasəti çərçivəsində maliyyə təşkilatlarına verilmiş kreditlər müvafiq girovlarla təmin olunmuşdur. Kredit riski kredit verilməsi qarşılığında "Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı tərəfindən banklara kreditlərin verilməsi Qaydaları"na əsasən təminat predmetinin növündən asılı olaraq müəyyənləşdirilən məbləğdən az olmamaqla qəbul edilən təminat ilə idarə olunur. Kredit riskinin monitorinq məqsədləri üçün Maliyyə Bazarında əməliyyatlar departamenti müntəzəm olaraq vaxtı keçmiş kredit qalıqlarına nəzarət edir və müvafiq hesabatlar hazırlayır.

Kredit riskinin təsnifatı sistemi. Kredit riskinin qiymətləndirilməsi və kredit riskinin səviyyəsinə görə maliyyə alətlərinin təsnifləşdirilməsi məqsədilə Bank beynəlxalq reyting agentlikləri (Standard & Poor's - "S&P", Fitch, Moody's) tərəfindən müəyyənləşdirilən xarici kredit reytingi sistemindən istifadə edir. Kredit reytingləri və defolt ehtimalları üzrə müəyyən edilmiş intervallar aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Vahid şkala üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcələri	Beynəlxalq reyting agentliklərinin müvafiq reytingləri	Müvafiq defolt ehtimalı intervalı
Ən yüksək dərəcə	Reytingi "AAA"dən "A-"dək	0,01% - 0,2%
Yüksək dərəcə	Reytingi "BBB+"dan "B+"dək	0,21% - 3%
Orta dərəcə	Reytingi "B", "B-"	3,1% - 10%
Xüsusi monitorinq tələb edir	Reytingi "CCC+"dan "CC-"dək	10,1% - 99,9%
Defolt	Reytingi "C", "D-I", "D-II"	100%

Vahid şkala üzrə kredit riskinin hər bir səviyyəsi üçün müəyyən ödəmə qabiliyyəti dərəcələri təyin olunur:

- *Ən yüksək dərəcə* – aşağı kredit riski olan yüksək keyfiyyətli aktivlər;
- *Yüksək dərəcə* – orta kredit riski olan kifayət qədər keyfiyyətli aktivlər;

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

- Orta dərəcə – qənaətbəxş kredit riski olan orta keyfiyyətli aktivlər;
- Xüsusi monitoring tələb edir – daha ətraflı monitoring və bərpaedici idarəetmə tələb edən kreditləşdirmə mexanizmləri; və
- Defolt – defolt hadisəsi baş vermiş kreditləşdirmə mexanizmləri.

Borcalanın aparıcı beynəlxalq reyting agentlikləri tərəfindən kredit reytingi olmadığı halda, Bank tərəfindən CAELS metodologiyası əsasında kredit reytingi təyin edilir. Müvafiq kredit reytingi borcalanın müxtəlif göstəriciləri (məcmu və birinci dərəcəli kapitalın adekvatlıq əmsalları, qeyri-ışlək kreditlərin cəmi portfəldə payı, aktivlərin və kapitalın gəlirliliyi, ani likvidlik əmsalı və s.) əsasında hesablanır. Bank hər bir hesabat tarixində borcalanların müqavilə üzrə nağd pul axınları ilə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirmək qabiliyyətinə uzunmüddətli perspektivdə təsir göstərə bilən iqtisadi və biznes şəraitindəki mənfi dəyişiklikləri qiymətləndirir.

Gözlənilən kredit zərərlərinin ölçülməsi

Gözlənilən kredit zərərləri gələcək pul axınlarının ehtimal ilə ölçülmüş cari dəyərinin qiymətləndirilməsidir. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi Bank tərəfindən istifadə olunan dörd parametr əsasında həyata keçirilir: defolt ehtimalı ("PD"), defolta məruz qalan dəyər ("EAD"), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ ("LGD") və effektiv faiz dərəcəsi ("EİR").

Defolt ehtimalı (PD) müəyyən müddət ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsidir. Defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD) defolt baş verdiyi zaman yaranan zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə üzrə ödənilməli gələcək pul axınları ilə borcalanın, həmçinin təminatın satışından əldə etməsi gözlənilən pul axınları arasındakı fərqə əsaslanır. Adətən bu göstərici - defolta məruz qalan dəyərin (EAD) faiz nisbəti kimi ifadə edilir.

Gözlənilən kredit zərərləri hesabat dövrünün sonuna cari dəyər əsasında diskontlaşdırılır. Gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanması üçün istifadə edilən diskont dərəcəsi ilkin effektiv faiz dərəcəsi və ya onun təxmini dəyəridir.

Gözlənilən kredit zərərləri maliyyə alətinin bitmə tarixinədək qalan müddət əsasında müəyyən olunmuş modelə uyğun olaraq mərhələlər üzrə təsnifləşdirilir. Maliyyə alətinin bitmə tarixinədək qalan müddəti ərzində gözlənilən hər hansı qabaqcadan ödənişlər nəzərə alınmaqla müəyyənləşdirilir. "Bitmə tarixinədək qalan müddət üzrə gözlənilən kredit zərərləri" modelində maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində bütün mümkün defolt hadisələrinin baş verməsi nəticəsində yaranan zərərlər qiymətləndirilir. "12 aylıq gözlənilən kredit zərərləri" modeli hesabat dövründən sonra 12 ay ərzində və ya bitmə tarixinə bir ildən az qalmış maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində hesablanır və bitmə tarixinədək qalan müddət üzrə gözlənilən kredit zərərlərinin bir hissəsini təşkil edir.

Bitmə tarixinədək qalan müddət üzrə gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanması zamanı *makroiqtisadi proqnozlardan* istifadə olunur.

Aşağıdakı şərtlərdən biri və ya bir neçəsinin baş verdiyi təqdirdə Bank maliyyə alətləri üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artdığını hesab edir:

- müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş borc ödənişləri üzrə gecikmə 31 gündən 90 günədək (90-cı gün daxil olmaqla) olduqda, texniki əməliyyat səbəblərindən baş verməyən 1 gündən çox gecikməsi kredit riskinin əhəmiyyətli artımı hesab edilən borc qiymətli kağızları istisna olmaqla;
- ilkin tanınma vaxtından etibarən aparıcı beynəlxalq kredit reyting agentlikləri tərəfindən maliyyə alətlərinin uzunmüddətli kredit reytingi 3 pillə endirildikdə;
- dərc edilmiş ən son audit hesabatına əsasən bank kredit riskinin artımına səbəb olan kapital və likvidlik tələbləri üzrə müəyyən olunmuş prudensial normativləri pozduqda;
- borcalana qarşı digər qurumlar (AMB istisna olmaqla) tərəfindən maliyyə vəziyyətini çətinləşdirə biləcək məhkəmə işlərinə cəlb edilməsi barədə əsaslandırılmış məlumat olduqda.

Aşağıdakı şərtlərdən biri və ya bir neçəsinin baş verdiyi təqdirdə Bank maliyyə alətinin defolt vəziyyətinə düşdüyünü hesab edir ki, bu da dəyərsizləşmiş aktivlər anlayışı ilə tam uyğundur:

- maliyyə aktivi aparıcı beynəlxalq reyting agentlikləri tərəfindən D (C) kredit reytinginə endirildikdə;
- borcalanın fəaliyyəti ilə bağlı verilmiş lisenziya ləğv edildikdə;

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

- borc üzrə əsas məbləğ və ya faiz ödənişi 90 gündən artıq müddətə gecikdirildikdə;
- rezident maliyyə institutunun maliyyə vəziyyəti əhəmiyyətli dərəcədə pisləşdiyi üçün borcalanın krediti restrukturizasiya edildikdə;
- AMB tərəfindən borcalana qarşı qanunvericiliyə müvafiq qaydada iddia qaldırıldıqda.

Məlumatların açıqlanması məqsədilə Bank defolt anlayışını dəyərsizləşmiş aktivlər anlayışına tam uyğunlaşdırmışdır. Yuxarıda qeyd edilən defolt anlayışı 7 gün və ya daha az meyarı tətbiq edilən borc qiymətli kağızları istisna olmaqla, Bankın bütün maliyyə aktivlərinə tətbiq edilir.

Maliyyə aləti ardıcıl olaraq iki ödəniş müddəti (altı ay) ərzində defolt meyarlarına uyğun olmadıqda, həmin alət artıq defolt hesab edilmir (məsələn, vaxtı keçmiş öhdəliklər icra edildikdə). Bu iki ödəniş müddətli (altı aylıq) dövr üzrə gecikmənin aradan qaldırılmasından sonrakı dövrdə maliyyə alətinin defolt vəziyyətinə yenidən düşməsi ehtimalı əsasında aparılan təhlil nəticəsində müəyyən edilmişdir.

Hazırkı maliyyə hesabatlarında tanınmış gözlənilən kredit zərərləri məbləği ilkin tanınmadan sonra borcalanın kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsindən asılıdır. Bu yanaşma gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün üç mərhələli modelə əsaslanır. 1-ci mərhələdə ilkin tanınma zamanı dəyərsizləşməmiş və həmin vaxtdan kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmamış maliyyə aktivləri üzrə 12 aylıq gözlənilən kredit zərərləri əsasında dəyərsizləşmə ehtiyatı tanınır. İlkin tanınma vaxtından etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmış, lakin hələ dəyərdən düşməmiş maliyyə aləti 2-ci mərhələyə köçürülür və dəyərsizləşmə ehtiyatı bitmə tarixinədək qalan müddət üzrə gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Dəyərdən düşmüş maliyyə aləti 3-cü mərhələyə köçürülür və dəyərsizləşmə ehtiyatı bitmə tarixinədək qalan müddət üzrə gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Aktivin 3-cü mərhələyə köçürülməsi nəticəsində Bank faiz gəlirini ümumi balans dəyəri əsasında tanımağı dayandırır və faiz gəlirini hesablayarkən gözlənilən kredit zərərləri çıxılmaqla, balans dəyərində aktivin effektiv faiz dərəcəsini tətbiq edir.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması meyarı artıq yerinə yetirilmədikdə, maliyyə aləti 1-ci mərhələyə keçirilir. Əgər maliyyə aktivini kredit riskinin əhəmiyyətli artması nəticəsində 2-ci mərhələyə köçürülmüşdürsə, Bank həmin kredit riskinin aktuallığını saxlanması və ya dəyişməsindən əmin olmaq üçün ona nəzarət edir.

Bank bütün maliyyə aktivlərinin gözlənilən kredit zərərlərini fərdi qaydada beynəlxalq reytinglərə əsasən qiymətləndirir.

Ümumiyyətlə, gözlənilən kredit zərərləri hər bir fərdi maliyyə aktivinin bitmə tarixinədək qalan müddəti ərzində hər bir növbəti il üçün kredit riski parametrlərini (defolt ehtimalı, defolta məruz qalan dəyər və defolt halında itirilməsi gözlənilən məbləğ) proqnozlaşdırmaqla müəyyən edilir.

Kredit riski parametrlərinin hesablanması əsas prinsipləri

Defolta məruz qalan dəyər gözlənilən ödəniş qrafikinə, o cümlədən əsas məbləğ və faiz ödənişlərinə əsasən müəyyən edilir. Amortizasiya olunan maliyyə alətləri üçün defolta məruz qalan dəyər borcalan tərəfindən 12 ay müddətinə və ya bitmə tarixinədək qalan müddət üzrə ödənişlər əsasında müəyyən edilir. Bu zaman borcalan tərəfindən gözlənilən artıq ödəmə də nəzərə alınır. Hesablamaya, həmçinin vaxtından əvvəl ödəniş və ya yenidən maliyyələşdirmə ehtimalları daxildir.

Defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ kontragentin növündən, iddianın növündən və prioritetindən, eləcə də girovun və ya digər kredit təminatının mövcudluğundan asılıdır. 12 aylıq və bitmə tarixinədək qalan müddət üzrə defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ defolt hadisəsinin baş verməsindən sonra gözlənilən bərpaya təsir edən amillər əsasında müəyyən edilir. Banklarda defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğin qiymətləndirilməsi 2010-cu ildən lisenziyası ləğv edilmiş banklara verilmiş kreditlər üzrə qoyulmuş girovların qaytarılmasından son beş maliyyə ili üzrə daxil olan pul axınlarına əsaslanır.

Xarici reytinglər əsasında qiymətləndirmə prinsipləri

Bəzi maliyyə alətləri üzrə beynəlxalq reyting agentlikləri tərəfindən dərc edilmiş kredit reytingləri mövcuddur ki, bu da defolt ehtimalı və defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ kimi kredit riski parametrlərini qiymətləndirmək üçün istifadə olunur. Bu yanaşma xarici valyutada olan borc qiymətli kağızlarına və qısamüddətli depozitlərə tətbiq edilir.

Bank maliyyə aktivləri üzrə ehtimallar və faktiki zərərlər arasındakı fərqlərin azaldılması üçün öz

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

metodologiya və fərziyyələrini müntəzəm olaraq nəzərdən keçirir.

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətlərinin bazar qiymətlərində baş verən dəyişikliklər səbəbindən volatillik göstərməsi ilə bağlı yaranan riskdir. Bazar riski valyuta, faiz dərəcəsi və sair qiymət risklərindən ibarətdir. Bazar riski bazarın xüsusi və ümumi dəyişkənliyi, eləcə də bazar qiymətlərinin və xarici valyuta məzənnələrinin dəyişkənlik səviyyəsinə məruz qalan sabit gəlirli maliyyə alətlərinin açıq mövqeləri üzrə yaranır.

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə alətləri ilə bağlı gələcək pul vəsaitləri axınının ədalətli dəyərinin bazar faiz dərəcələrində baş verən dəyişikliklərdən asılı olması riskidir. Bank bazar faiz dərəcələrinin səviyyələrində dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinin təsirinə məruz qalır. Belə dəyişkənlik faiz marjasının səviyyəsini artırır və ya azalda bilər və gözlənilməyən faiz dərəcələrinin dəyişiklikləri ilə bağlı zərərin yaranmasına gətirib çıxara bilər. Faiz dərəcəsi riskinin idarə edilməsində əsas məqsəd investisiya qaydalarına uyğun olaraq qəbul edilə bilən risk limitlərinə riayət etmək şərti ilə, illik əsasda investisiya üzrə müsbət gəlirliliyin təmin edilməsindən ibarətdir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

Faiz dərəcəsi fərqlərinin təhlili

Faiz dərəcəsi riski əsasən faiz dərəcəsi fərqlərinə nəzarət etməklə tənzimlənir. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə əsas maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcəsi fərqlərinin mövqeyi aşağıdakı kimidir:

	3 aydan az	3-6 ay	6-12 ay	1 ildən çox	Faizsiz	Balans dəyəri
31 dekabr 2021						
AKTİVLƏR						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,718,333	-	-	-	5,120,658	6,838,991
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	1,258,160	-	-	-	-	1,258,160
Törəmə maliyyə alətləri	-	-	-	-	2,834	2,834
Borc qiymətli kağızlar						-
- <i>Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən qiymətli kağızlar</i>	116	6,982	-	9,482,143	-	9,489,241
- <i>Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar</i>	2,326,086	718,137	1,234,286	2,641,159	-	6,919,668
- <i>Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlar</i>	953,367	-	-	-	-	953,367
Banklara verilmiş kreditlər	16,995	166,720	65,983	106,583	-	356,281
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	-	-	6,671	13,343	-	20,014
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	-	-	-	236,600	-	236,600
Sair maliyyə aktivləri	1	7	71	471	1,585	2,135
Cəmi maliyyə aktivləri	6,273,058	891,846	1,307,011	12,480,299	5,125,077	26,077,291
ÖHDƏLİKLƏR						
Dövriyyədə olan kağız və metal pullar	-	-	-	-	12,310,018	12,310,018
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	2,577	-	-	-	4,002,060	4,004,637
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	7,440,004	7,440,004
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	11,410	11,410
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	199,402	-	-	-	-	199,402
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	1,261,131	-	-	-	-	1,261,131
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	1,015	10	-	-	-	1,025
Törəmə maliyyə alətləri	-	-	-	-	862	862
Sair maliyyə öhdəlikləri	-	-	-	-	10,875	10,875
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	1,464,125	10	-	-	23,775,229	25,239,364

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

Faiz dərəcəsi riski əsasən faiz dərəcəsi fərqlərinə nəzarət etməklə tənzimlənir. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə əsas maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcəsi fərqlərinin mövqeyi aşağıdakı kimidir:

	3 aydan az	3-6 ay	6-12 ay	1 ildən çox	Faizsiz	Balans dəyəri
31 dekabr 2020						
AKTİVLƏR						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	939,483	-	-	-	4,675,790	5,615,273
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	375,543	-	-	-	-	375,543
Törəmə maliyyə alətləri	-	-	-	-	449	449
Borc qiymətli kağızlar						-
- <i>Amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən qiymətli kağızlar</i>	233	-	-	9,495,913	-	9,496,146
- <i>Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar</i>	2,325,300	903,748	1,464,497	3,431,165	-	8,124,710
- <i>Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlar</i>	958,818	-	-	-	-	958,818
Banklara verilmiş kreditlər	18,623	50,589	6,297	323,899	-	399,408
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	-	-	-	25,330	-	25,330
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	-	-	-	207,222	-	207,222
Sair maliyyə aktivləri	2	9	50	518	48,791	49,370
Cəmi maliyyə aktivləri	4,618,002	954,346	1,470,844	13,484,047	4,725,030	25,252,269
ÖHDƏLİKLƏR						
Dövriyyədə olan kağız və metal pullar	-	-	-	-	11,839,664	11,839,664
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	300,304	-	2,413,032	-	-	2,713,336
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	1,325	-	-	-	4,919,993	4,921,318
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	3,204,953	3,204,953
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	-	-	-	-	9,066	9,066
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	648,213	-	-	-	-	648,213
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	378,505	-	-	-	-	378,505
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	1,133	-	254	18	-	1,405
Törəmə maliyyə alətləri	-	-	-	-	3,556	3,556
Sair maliyyə öhdəlikləri	-	-	-	-	142,259	142,259
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	1,329,480	-	2,413,286	18	20,119,491	23,862,275

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı*31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər**(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)***Faiz dərəcəsinin həssaslığının təhlili**

Faiz dərəcəsi riskinin idarə olunması maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin həssaslığının monitorinqi ilə tamamlanır. 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərində mövcud faiz hesablanan aktiv (borc qiymətli kağızları istisna olmaqla) və öhdəliklər üzrə gəlir əyriləri və göstəricilərin sadələşdirilmiş 100 baza bəndi (bb) simmetrik enmə və ya qalxma ssenarisinə əsaslanır. Bu təhlil aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	2021	2020
100 bb paralel enmə	(40,794)	(13,519)
100 bb paralel qalxma	40,794	13,519

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızların və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızların faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərdən qaynaqlanan dəyişikliklər nəticəsində mənfəət və ya zərər və kapitalın həssaslığının təhlili aşağıdakı kimidir. Təhlil 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə mövcud olan göstəricilərə və bütün gəlir əyrilərində sadələşdirilmiş 100 bb simmetrik enmə və ya qalxma ssenarisinə əsaslanır:

	2021		2020	
	Xalis mənfəət və ya zərər	Kapital	Xalis mənfəət və ya zərər	Kapital
100 bb paralel enmə	16,778	97,898	16,203	114,375
100 bb paralel qalxma	(17,641)	(105,538)	(16,962)	(123,659)

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə faiz hesablanan aktivlər və öhdəliklər üzrə effektiv orta faiz dərəcələri verilmişdir. Bu faiz dərəcələri həmin aktiv və öhdəliklərdən ödəniş tarixinə qədər əldə olunan gəlirin təqribi qiymətidir.

	31 dekabr 2021				31 dekabr 2020			
	Effektiv orta faiz dərəcəsi, %				Effektiv orta faiz dərəcəsi, %			
	AZN	USD	EUR	Digər valyutalar	AZN	USD	EUR	Digər valyutalar
Faiz hesablanan aktivlər								
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	0.17	(0.56)	-	-	0.35	(0.50)	-
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	-	-	-	0.08	-	-	-	0.08
Borc qiymətli kağızlar								
- <i>Amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən qiymətli kağızlar</i>	0.15	-	-	-	0.15	-	-	-
- <i>Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar</i>	3.04	0.71	0.42	0.91	3.04	1.29	0.80	0.95
- <i>Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan qiymətli kağızlar</i>	-	0.91	0.56	1.27	-	1.48	0.85	1.46
Banklara verilmiş kreditlər (nominal faiz dərəcəsi)	2.40	-	-	-	2.35	-	-	-
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər (nominal faiz dərəcəsi)	0.10	-	-	-	0.10	-	-	-
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	6.48	-	-	-	6.25	-	-	-
Sair maliyyə aktivləri	5.54	-	-	-	6.18	-	-	-
Faiz hesablanan öhdəliklər								
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	-	-	-	-	5.75	-	-	-
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	-	-	(0.50)	-	-	-	(0.50)	-
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	6.01	-	-	-	5.88	-	-	-
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	-	-	0.08	-	-	-	0.08

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

Valyuta riski

Valyuta riski xarici valyuta məzənnəsinin dəyişməsi nəticəsində maliyyə aktivinin baza valyutasında dəyərinin dəyişməsi riskidir. Bankın aktivlərinin dəyəri aktivlərin valyuta strukturundan asılı olaraq əsas xarici valyutaların məzənnələrinin dəyişməsi riskinə məruz qalır.

Bankın valyuta aktivləri əsasən ABŞ dolları, avro və funt sterlinqdə saxlanılır. Valyuta aktivlərinin valyuta kompozisiyası Bankın İdarə Heyətinin 12 dekabr 2018-ci il tarixli qərarı ilə təsdiqlənmiş "Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsinin illik əməliyyat investisiya proqramı" ilə müəyyən olunmuşdur. Bu sənəd Valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi departamenti tərəfindən Bankın valyuta riskinin idarə edilməsində əsas kimi istifadə edilir.

Valyuta riski valyuta kompozisiyasına tətbiq olunan limitlərin və aşağıdakı parametrlərin müəyyən edilməsi ilə idarə olunur:

- idarə olunan valyutalar;
- idarə olunan hər bir valyutanın cəmi valyuta aktivlərinin tərkibində maksimal payı (baza valyutası üçün minimal məbləğ).

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin xarici valyuta üzrə strukturu təqdim olunur:

	USD	EUR	Digər valyutalar	Cəmi
AKTİVLƏR				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5,923,511	881,502	33,978	6,838,991
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	-	-	1,258,160	1,258,160
Borc qiymətli kağızlar	6,877,660	415,095	235,785	7,528,540
Törəmə maliyyə alətləri	2,834	-	-	2,834
Sair maliyyə aktivləri	1,472	-	-	1,472
Cəmi aktivlər	12,805,477	1,296,597	1,527,923	15,629,997
ÖHDƏLİKLƏR				
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	1,680,251	18,351	2,347	1,700,949
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	1,500,067	302,085	21,718	1,823,870
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	1	-	-	1
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə əməliyyatlar üzrə	-	-	1,258,657	1,258,657
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	10	-	-	10
Törəmə maliyyə alətləri	862	-	-	862
Sair maliyyə öhdəlikləri	7,460	2,567	-	10,027
Cəmi öhdəliklər	3,188,651	323,003	1,282,722	4,794,376
Xalis tanınmış mövqe	9,616,826	973,594	245,201	10,835,621
Törəmə maliyyə əməliyyatlarının nəticəsi	325,294	(171,999)	(93,419)	59,876
Xalis mövqe	9,942,120	801,595	151,782	10,895,497

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin xarici valyuta üzrə strukturu təqdim olunur:

	USD	EUR	Digər valyutalar	Cəmi
AKTİVLƏR				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	4,641,538	913,414	60,321	5,615,273
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	-	-	375,543	375,543
Borc qiymətli kağızlar	8,001,169	515,042	194,294	8,710,505
Törəmə maliyyə alətləri	449	-	-	449
Sair maliyyə aktivləri	48,617	110	-	48,727
Cəmi aktivlər	12,691,773	1,428,566	630,158	14,750,497
ÖHDƏLİKLƏR				
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	1,861,431	394,346	3,196	2,258,973
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	1,198,948	268,191	21,570	1,488,709
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	6	-	-	6
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə əməliyyatlar üzrə	-	-	376,031	376,031
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	528	-	-	528
Törəmə maliyyə alətləri	3,556	-	-	3,556
Sair maliyyə öhdəlikləri	137,092	1,659	-	138,751
Cəmi öhdəliklər	3,201,561	664,196	400,797	4,266,554
Xalis tanınmış mövqə	9,490,212	764,370	229,361	10,483,943
Törəmə maliyyə əməliyyatlarının nəticəsi	260,592	(176,256)	(69,729)	14,607
Xalis mövqə	9,750,804	588,114	159,632	10,498,550

Aşağıdakı cədvəldə göstəriləyi kimi, 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə manatın qeyd olunmuş valyutalara qarşı dəyərsizləşməsi kapitalı, mənfəəti və ya zərəri aşağıda göstərilən məbləğlər həcmində artır (azalda) bilər. Təqdim edilən təhlil Bankın hesabat dövrünün sonunda mümkün olması ehtimal edilən xarici valyuta məzənnələrinin dəyişikliklərinə əsaslanır. Təhlildə bütün digər parametrlərin, xüsusilə də faiz dərəcələrinin dəyişməz qalması fərz edilir.

	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
ABŞ dollar dəyərini manata qarşı 10% yüksəlməsi (2020: 10%)	994,212	975,080
Avro dəyərini manata qarşı 10% yüksəlməsi (2020: 10%)	80,160	58,811

Azərbaycan manatının qeyd edilən valyutalara qarşı 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə möhkəmlənməsinin, bütün digər parametrlər eyni saxlanılmaq şərtilə, həmin valyutalara eyni həcmli, lakin əks istiqamətli təsiri ola bilər.

Likvidlik riski

Likvidlik riski adı və ya fəvqəladə şəraitdə ödəniş tarixi çatanda Bankın ödənişlə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi riskidir. Bank tərəfindən likvidlik riskinin idarə olunması hər bir şəraitdə Bankın öhdəliklərini ödəmək üçün likvidliyin lazımı səviyyədə saxlanılmasına əsaslanır.

Pul siyasətinin həyata keçirilməsi məqsədilə Bank valyuta aktivlərindən likvid əməliyyat tranşı formalaşdırır. Likvidlik riskinin idarə edilməsi, həmçinin likvid aktivlərin müəyyən edilməsi və investisiya müddətində valyuta aktivlərinin minimal likvidlik limitlərinin müəyyən edilməsindən ibarətdir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə öhdəliklərin müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə bölgüsü aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir. Cədvəldə göstərilən öhdəlik məbləğləri müqavilədə nəzərdə tutulan diskont edilməmiş pul axınlarını əks etdirir. Valyuta ödənişləri hesabat dövrünün sonuna mövcud olan spot məzənnə ilə çevrilir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə alətlərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

	Tələb və edilənədək 1 aydan az	1-6 ay	6-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Ödəniş müddəti olmayan	Cəmi
ÖHDƏLİKLƏR							
Dövriyyədə olan kağız və metal pullar	-	-	-	-	-	12,310,018	12,310,018
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	4,004,637	-	-	-	-	-	4,004,637
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	7,440,004	-	-	-	-	-	7,440,004
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	11,410	-	-	-	-	-	11,410
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	200,000	-	-	-	-	-	200,000
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	-	-	-	-	1,261,131	1,261,131
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	1,015	10	-	-	-	-	1,025
Ümumi ödənilmiş törəmə alətlər							-
- Daxil olan məbləğ	(592,024)	-	-	-	-	-	(592,024)
- Ödənilən məbləğ	592,886	-	-	-	-	-	592,886
Sair maliyyə öhdəlikləri	10,875	-	-	-	-	-	10,875
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	11,668,803	10	-	-	-	13,571,149	25,239,962

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə alətlərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay	6-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Ödəniş müddəti olmayan	Cəmi
ÖHDƏLİKLƏR							
Dövriyyədə olan kağız və metal pullar	-	-	-	-	-	11,839,664	11,839,664
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	300,736	-	2,550,316	-	-	-	2,851,052
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	4,921,318	-	-	-	-	-	4,921,318
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	3,204,953	-	-	-	-	-	3,204,953
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	9,066	-	-	-	-	-	9,066
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	649,978	-	-	-	-	-	649,978
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	-	-	-	-	378,505	378,505
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	1,133	-	254	18	-	-	1,405
Ümumi ödənilmiş törəmə alətlər							
- Daxil olan məbləğ	(568,023)	-	-	-	-	-	(568,023)
- Ödənilən məbləğ	571,579	-	-	-	-	-	571,579
Sair maliyyə öhdəlikləri	142,259	-	-	-	-	-	142,259
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	9,232,999	-	2,550,570	18	-	12,218,169	24,001,756

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

Aşağıdakı cədvəl maliyyə öhdəlikləri ilə bağlı pulun istifadəsi zərurəti yarandığı təqdirdə asanlıqla satıla bilən ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən borc qiymətli kağızları istisna olmaqla, müqavilə üzrə ödəniş müddətlərinə əsasən balans dəyərində əks etdirilən qeyri-törəmə maliyyə aktivlərinin ödəniş müddətləri üzrə təhlilini əks etdirir. Belə maliyyə aktivləri gözlənilən satış tarixi əsasında ödəniş müddəti üzrə təhlilə daxil edimişdir. Dəyersizləşmiş kreditlər isə dəyersizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla və gözlənilən pul axınlarına əsasən balans dəyərində göstərilir.

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınan məbləğlərin gözlənilən ödəniş müddətləri üzrə təhlilini əks etdirir:

	Tələb olunanadək və 1 aydan az	1-3 ay	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Ödəniş müddəti olmayan	Vaxtı keçmiş	Cəmi
AKTİVLƏR								
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6,838,991	-	-	-	-	-	-	6,838,991
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	-	-	-	-	-	1,258,160	-	1,258,160
Törəmə maliyyə alətləri	2,834	-	-	-	-	-	-	2,834
Borc qiymətli kağızlar	1,031,694	853,809	2,006,177	3,710,495	9,760,101	-	-	17,362,276
Banklara verilmiş kreditlər	-	5,724	195,876	106,583	-	-	48,098	356,281
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	-	-	6,671	13,343	-	-	-	20,014
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	-	-	-	-	236,600	-	-	236,600
Sair maliyyə aktivləri	1,585	1	78	14	457	-	-	2,135
Cəmi maliyyə aktivləri	7,875,104	859,534	2,208,802	3,830,435	9,997,158	1,258,160	48,098	26,077,291
ÖHDƏLİKLƏR								
Dövriyyədə olan kağız və metal pullar	-	-	-	-	-	12,310,018	-	12,310,018
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	4,004,637	-	-	-	-	-	-	4,004,637
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	7,440,004	-	-	-	-	-	-	7,440,004
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	11,410	-	-	-	-	-	-	11,410
Törəmə maliyyə alətləri	862	-	-	-	-	-	-	862
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	199,402	-	-	-	-	-	-	199,402
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	-	-	-	-	1,261,131	-	1,261,131
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	1,015	-	10	-	-	-	-	1,025
Sair maliyyə öhdəlikləri	10,875	-	-	-	-	-	-	10,875
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	11,668,205	-	10	-	-	13,571,149	-	25,239,364
Xalis mövqe	(3,793,101)	859,534	2,208,792	3,830,435	9,997,158	(12,312,989)	48,098	837,927

Milli valyutada olan likvidlik riski Bank tərəfindən daim qiymətləndirilir və nəzarətdə saxlanılır.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınan məbləğlərin gözlənilən ödəniş müddətləri üzrə təhlilini əks etdirir:

	Tələb olunanaqədər və 1 aydan az	1-3 ay	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Ödəniş müddəti olmayan	Vaxtı keçmiş	Cəmi
AKTİVLƏR								
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5,615,273	-	-	-	-	-	-	5,615,273
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	-	-	-	-	-	375,543	-	375,543
Törəmə maliyyə alətləri	449	-	-	-	-	-	-	449
Borc qiymətli kağızlar	1,203,384	1,056,670	2,599,572	3,876,520	9,843,528	-	-	18,579,674
Banklara verilmiş kreditlər	7,444	10,954	56,886	323,899	-	-	225	399,408
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	-	-	-	25,330	-	-	-	25,330
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	-	-	-	-	207,222	-	-	207,222
Sair maliyyə aktivləri	48,791	2	59	47	471	-	-	49,370
Cəmi maliyyə aktivləri	6,875,341	1,067,626	2,656,517	4,225,796	10,051,221	375,543	225	25,252,269
ÖHDƏLİKLƏR								
Dövrüyyədə olan kağız və metal pullar	-	-	-	-	-	11,839,664	-	11,839,664
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	4,921,318	-	-	-	-	-	-	4,921,318
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	300,304	-	2,413,032	-	-	-	-	2,713,336
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	3,204,953	-	-	-	-	-	-	3,204,953
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	9,066	-	-	-	-	-	-	9,066
Törəmə maliyyə alətləri	3,556	-	-	-	-	-	-	3,556
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	648,213	-	-	-	-	-	-	648,213
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	-	-	-	-	378,505	-	378,505
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	1,133	-	254	18	-	-	-	1,405
Sair maliyyə öhdəlikləri	142,259	-	-	-	-	-	-	142,259
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	9,230,802	-	2,413,286	18	-	12,218,169	-	23,862,275
Xalis mövqe	(2,355,461)	1,067,626	243,231	4,225,778	10,051,221	(11,842,626)	225	1,389,994

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

33 Kapitalın idarə olunması

Bankın kapitalı onun bütün öhdəlikləri çıxıldıqdan sonra aktivlərinin qalan hissəsidir.

Kapitalın idarə olunmasında məqsəd Bankın iqtisadi müstəqilliyinin və fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin təmin edilməsi üçün kapitalın müvafiq səviyyədə saxlanılmasından ibarətdir. Bankın idarə olunan məcmu kapitalı maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilən kapitaldır.

“Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı” haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununda (“Qanun”) nəzərdə tutulan nizamnamə fondu və minimal kapital ehtiyatları istisna olmaqla, mərkəzi bank kimi Bank üçün kənar qurumların tələbləri mövcud deyil.

23-cü qeyddə açıqlandığı kimi, 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Bankın nizamnamə fondu 500,000 min manat (31 dekabr 2020: 500,000 min manat) olmuşdur.

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə Bankın ümumi zərəri 162,746 min manat (2020: 52,485 min manat mənfəət) təşkil etmişdir. Qanunun 12-ci maddəsinə uyğun olaraq Bankın kapital ehtiyatları formalaşdırıldıqdan və illik maliyyə hesabatı auditor rəyi ilə təsdiqləndikdən sonra reallaşdırılmış mənfəətin sərbəst qalığı dövlət büdcəsinə (o cümlədən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müraciətinə əsasən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı ilə razılaşdırmaqla dövlət borcu və zəmanəti üzrə öhdəliklərin Təminat Fonduna) köçürülür.

2021-ci il ərzində dövlət büdcəsinə 250 milyon manat məbləğində vəsait köçürülmüşdür (2020: 1,000 milyon manat).

34 Şərti öhdəliklər

Məhkəmə iddiaları

Bank, fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq məhkəmə iddialarına və şikayətlərə məruz qalır. Rəhbərlik hesab edir ki, bu kimi iddia və şikayətlər Bankın maliyyə vəziyyətinə və ya gələcək əməliyyatların nəticələrinə ciddi mənfi təsir göstərməyəcək.

35 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar birbaşa və ya dolayı yolla bir və ya bir neçə qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər ilə hər hansı mümkün münasibətlər nəzərdən keçirilərkən həmin münasibətlərin mahiyyətinin onların hüquqi formasından üstünlüyü prinsipi tətbiq olunur.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər.

Bank ilə əməkdaşlıq edən əsas dövlət təşkilatlarına Azərbaycan Respublikasının İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu, Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Beynəlxalq Bankı, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondu, “Aqrarkredit” QSC BOKT, Azərbaycan Əmanətlərin Sığortalanması Fondu və AzərTürkBank daxildir.

Rəhbərlik ilə əməliyyatlar

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə rəhbərliyə ödənişlər barədə məlumat təqdim olunub:

	2021	2020
Qısamüddətli ödənişlər (əmək haqqı)	1,146	1,256

Central Bank of the Republic of Azerbaijan

Notes to the Financial Statements for the year ended 31 dekabr 2021

(Amounts are presented in thousands of Azerbaijani Manats, unless otherwise stated)

Hökumət idarələri ilə əməliyyatlar

Bank dövlətə məxsus publik hüquqi şəxsdir və öz fəaliyyəti zamanı müxtəlif dövlət təsisatlı orqanlarla əlaqədə olur. Dövlət tərəfindən idarə olunan orqanlarla əhəmiyyətli əməliyyatlara banklara və digər dövlət müəssisələrinə verilmiş kreditlər, investisiya qiymətli kağızları, dövlətin borc öhdəlikləri, hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər, faiz gəlirləri və xərcləri aiddir.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə dövriyyədə olan qalıqlar, orta faiz dərəcələri və 31 dekabr 2021-ci il tarixində tamamlanan il üzrə müvafiq gəlir və ya xərclər haqqında məlumatlar əks olunmuşdur:

	Hökumət idarələri üzrə		Dövlət nəzarəti altında olan orqanlar üzrə		Cəmi
	Məbləğ	Effektiv faiz dərəcəsi, %	Məbləğ	Effektiv faiz dərəcəsi, %	Məbləğ
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat					
AKTİVLƏR					
Borc qiymətli kağızlar					
-Amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən qiymətli kağızlar	7,099	0.15	9,482,143	0.15	9,489,242
-Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar	-	-	344,495	3.0-dən 3.25-dək	344,495
Banklara verilmiş kreditlər (nominal faiz dərəcəsi)	-	-	113,699	0.1-dən 0.5-dək	113,699
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	-	-	236,600	6.48	236,600
ÖHDƏLİKLƏR					
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	2,429,732	-	1,574,905	-	4,004,637
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	-	-	-	-	-
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	-	-	2,548,122	-	2,548,122
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	6,930	-	4,480	-	11,410
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	1,261,131	-	-	-	1,261,131
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	1,025	-	-	-	1,025
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	-	-	32,080	6.01	32,080
Mənfəət (zərər)					
Faiz gəlirləri	14	-	41,671	-	41,685
Faiz xərcləri	-	-	(138,060)	-	(138,060)

Central Bank of the Republic of Azerbaijan

Notes to the Financial Statements for the year ended 31 dekabr 2021

(Amounts are presented in thousands of Azerbaijani Manats, unless otherwise stated)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə dövriyyədə olan qalıqlar, orta faiz dərəcələri və 31 dekabr 2020-ci il tarixində tamamlanan il üzrə müvafiq gəlir və ya xərclər haqqında məlumatlar əks olunmuşdur:

	Hökumət idarələri üzrə		Dövlət nəzarəti altında olan orqanlar üzrə		Cəmi
	Məbləğ	Effektiv faiz dərəcəsi, %	Məbləğ	Effektiv faiz dərəcəsi, %	Məbləğ
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat					
AKTİVLƏR					
Borc qiymətli kağızlar					
-Amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən qiymətli kağızlar	14,003	0.15	9,482,143	0.15	9,496,146
-Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan qiymətli kağızlar	-	-	373,023	3.0-dən 3.25-dək	373,023
Banklara verilmiş kreditlər	-	-	113,502	0.1-dən 0.5-dək	113,502
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	-	-	207,222	6.50	207,222
ÖHDƏLİKLƏR					
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	3,213,012	-	1,708,306		4,921,318
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	-	-	2,423,994	5.75	2,423,994
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	-	-	212,967	-	212,967
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	6,529		2,537		9,066
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	378,505	-	-	-	378,505
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	1,405	-	-	-	1,405
	-	-	84,034	5.76-dən 6.01-dək	84,034
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar					
Mənfəət (zərər)					
Faiz gəlirləri	31	-	30,071	-	30,102
Faiz xərcləri	-	-	(91,533)	-	(91,533)

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

36 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı**Uçot təsnifatı və ədalətli dəyər**

MHBS 9 "Maliyyə alətləri" standartı qiymətləndirmə məqsədilə maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara ayırır: (a) ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan maliyyə aktivləri; (b) ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan maliyyə alətləri; (c) amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən maliyyə aktivləri.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə aktivləri haqqında bu kateqoriyalara uyğun məlumat təqdim olunur:

	Amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən maliyyə aktivləri	Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan maliyyə alətləri	Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan maliyyə aktivləri	Cəmi
AKTİVLƏR				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6,072,906	-	766,085	6,838,991
Borc qiymətli kağızları				
Qeyri-rezident agentlik notları	-	2,560,825	188,191	2,749,016
Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən buraxılmış notlar	-	885,660	56,911	942,571
Xarici dövlətlərin xəzinədarlıq notları	-	1,823,610	536,811	2,360,421
Qeyri-rezident yerli hakimiyyət orqanları və bələdiyyə istiqrazları	-	425,408	43,197	468,605
Korporativ istiqrazlar	-	786,204	83,621	869,825
Xarici dövlət istiqrazları	-	93,466	2,831	96,297
İpoteka ilə yüklü olan istiqrazlar	-	-	41,805	41,805
Azərbaycan Respublikasının İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu	-	344,495	-	344,495
"Aqrarkredit" QSC BOKT	9,482,143	-	-	9,482,143
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	7,098	-	-	7,098
Banklara verilmiş kreditlər				
- Yenidən maliyyələşdirmə kreditləri	356,281	-	-	356,281
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	20,014	-	-	20,014
Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna verilmiş kreditlər	236,600	-	-	236,600
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	1,258,160	-	-	1,258,160
Törəmə maliyyə alətləri	-	-	2,834	2,834
Sair maliyyə aktivləri:				
- Satılmış ticarət qiymətli kağızlar üzrə alınacaq məbləğlər	1,037	-	-	1,037
- İşçilərə verilən kreditlər	542	-	-	542
- Hesablaşmalar üzrə məbləğlər	556	-	-	556
CƏMİ MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	17,435,337	6,919,668	1,722,286	26,077,291

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə aktivləri haqqında bu kateqoriyalara uyğun məlumat təqdim olunur:

	Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri	Ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan maliyyə alətləri	Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərəre aid olunan maliyyə aktivləri	Cəmi
AKTİVLƏR				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	4,764,320	-	850,953	5,615,273
Borc qiymətli kağızları				
Qeyri-rezident agentlik notları	-	3,588,626	176,687	3,765,313
Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən buraxılmış notlar	-	1,365,851	57,875	1,423,726
Xarici dövlətlərin xəzinədarlıq notları	-	1,287,564	580,700	1,868,264
Qeyri-rezident yerli hakimiyyət orqanları və bələdiyyə istiqrazları	-	851,370	34,448	885,818
Korporativ istiqrazlar	-	309,549	80,199	389,748
Xarici dövlət istiqrazları	-	348,727	4,138	352,865
İpoteka ilə yüklü olan istiqrazlar	-	-	24,771	24,771
Azərbaycan Respublikasının İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu	-	373,023	-	373,023
"Aqrarkredit" QSC BOKT	9,482,143	-	-	9,482,143
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	14,003	-	-	14,003
Banklara verilmiş kreditlər				
- Yenidən maliyyələşdirmə kreditləri	399,408	-	-	399,408
- Sonuncu instansiya kreditləri	25,330	-	-	25,330
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	207,222	-	-	207,222
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	375,543	-	-	375,543
Törəmə maliyyə alətləri	-	-	449	449
Sair maliyyə aktivləri:				
- Satılmış ticarət qiymətli kağızlar üzrə alınacaq məbləğlər	48,617	-	-	48,617
- İşçilərə verilən kreditlər	555	-	-	555
- Hesablaşmalar üzrə məbləğlər	198	-	-	198
CƏMİ MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	15,317,339	8,124,710	1,810,220	25,252,269

Ədalətli dəyər hesablamaları qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında adi əməliyyatda aktiv satmaq üçün əldə olunacaq və ya öhdəliyi ötürmək üçün ödəniləcək qiyməti təxmini hesablamaq məqsədilə həyata keçirilir. Bununla belə, qeyri-müəyyənliklər və subyektiv mühakimələrdən istifadə şəraitində ədalətli dəyər anlayışı aktivlərin dərhal satışı və ya öhdəliklərin ötürülməsi zamanı satış üçün nəzərdə tutulan kimi şərh olunmamalıdır.

Aktiv bazarda dövriyyədə olan maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri kotirovka olunan bazar qiymətlərinə və ya dilerin qiymət təkliflərinə əsaslanır. Aktiv və ya öhdəliklər üzrə əməliyyatlar kifayət qədər müntəzəm və yetərli həcmdə aparıldıqda bazar aktiv hesab edilir. Bütün digər maliyyə alətləri üçün Bank digər qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə ədalətli dəyəri müəyyən edir. Seçilmiş qiymətləndirmə metodu bazar iştirakçıları tərəfindən qiymətlərin formalaşması zamanı nəzərə alınan bütün faktorları özündə birləşdirir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

Qiymətləndirmə metodlarının məqsədi qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında adi əməliyyatda aktivi satmaq üçün əldə olunacaq və ya öhdəliyi ötürmək üçün ödəniləcək qiyməti əks etdirən ədalətli dəyərin müəyyənəşdirilməsidir.

Qiymətləndirmə metodlarına xalis dəyər və diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkəti modelləri, bazarın müşahidə oluna bilən qiymətlərinin mövcud olduğu oxşar alətlərlə müqayisə, Black-Scholes və çoxhədli qiymətləndirmə modelləri və digər qiymətləndirmə modelləri daxildir. Qiymətləndirmə metodlarında istifadə olunan ehtimal və əlavələrə risksiz və bencmark faiz dərəcələri, kredit spreadi və diskont dərəcələrinin hesablanması istifadə olunan digər mükafatlar, istiqraz və səhm qiymətləri, xarici valyutanın mübadilə məzənnələri, səhm indeksləri və səhm qiymətləri və gözlənilən qiymət volatilliyi və korrelyasiya daxildir.

Qiymətləndirmə metodlarının məqsədi rəsmi fəaliyyət göstərən bazar iştirakçılarının müəyyən etdiyi hesabat tarixində maliyyə alətlərinin qiymətini əks etdirən ədalətli dəyərin müəyyənəşdirilməsidir.

Bank standart maliyyə alətləri və yalnız müşahidə olunan bazar məlumatından istifadə edən və rəhbərliyin mühakimə və qiymətləndirməsini tələb etməyən faiz və valyuta svopu kimi daha sadə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin müəyyənəşdirilməsində geniş şəkildə tanınmış qiymətləndirmə modellərindən istifadə edir. Modellərdə istifadə olunan kotirovkalar və müvafiq məlumatlar, adətən qiymətli kağızlar və törəmə alətlər bazarında açıq şəkildə müşahidə olunur.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə qiymətləndirmə modellərində hər hansı dəyişiklik olmamışdır (2020: qiymətləndirmə modellərində hər hansı dəyişiklik olmamışdır).

Maliyyə alətinin ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərinin ən yaxşı sübutu əməliyyat qiymətidir, yəni, verilən və ya qəbul edilən məbləğin ədalətli dəyəri. Əgər Bank ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərin əməliyyat qiymətindən fərqləndiyini müəyyənəşdirsə və ədalətli dəyər oxşar aktiv və öhdəliklər üzrə aktiv bazardakı qiymətə və ya bazarda müşahidə olunan məlumatlardan istifadə etməklə tətbiq olunan qiymətləndirmə metoduna əsaslanmırsa, maliyyə aləti əməliyyat qiyməti və ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyəri arasındakı fərq nəzərə alınmaqla düzəliş edilərək ədalətli dəyərle qiymətləndirilir. Yaranmış fərq, alətin tanınma dövrü ərzində uyğun əsaslarla bazar məlumatlarında baş vermiş dəyişikliklər və ya əməliyyatın bağlanma tarixindən gec olmayaraq məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınır.

Ədalətli dəyər iyerarxiyası

Bank ədalətli dəyərin ölçülməsində istifadə olunan əlavələrin əhəmiyyətini aşağıdakı ədalətli dəyər iyerarxiyasına müvafiq olaraq hesablayır:

- Səviyyə 1: eyni alətlər üçün fəal bazarda kotirovka olunan bazar qiymətləri (tənzimlənməmiş);
- Səviyyə 2: birbaşa (yəni qiymətlər kimi) və ya bilavasitə (yəni qiymətlərdən yaranan) müşahidə oluna bilən, Səviyyə 1-ə daxil edilmiş kotirovka olunan qiymətdən başqa digər məlumatlar. Bu kateqoriyaya aşağıdakılardan istifadə olunmaqla qiymətləndirilmiş alətlər daxildir: oxşar alətlər üçün fəal bazarlarda kotirovka olunan bazar qiymətləri; fəaldan aşağı hesab olunan bazarlarda oxşar alətlər üçün kotirovka olunan qiymətlər; yaxud birbaşa və ya bilavasitə bazarda müşahidə oluna bilən bütün mühüm məlumatların istifadə edildiyi digər qiymətləndirmə metodları;
- Səviyyə 3: istifadə edilən məlumatlar müşahidə oluna bilmir. Bu kateqoriyaya qiymətləndirmə metodlarının müşahidə oluna bilən məlumata əsaslanmadığı əlavələrdən ibarət olduğu və müşahidə oluna bilməyən əlavələrin alətin qiymətləndirilməsində mühüm təsirə malik olduğu bütün alətlər daxildir. Bu kateqoriyaya oxşar alətlər üçün kotirovka olunan qiymətlər əsasında qiymətləndirilən alətlər daxildir və bu zaman alətlər arasında fərqi əks etdirmək üçün mühüm müşahidə olunmayan tənzimləmələr və ya mülahizələr tələb olunur.

Ədalətli dəyəri ölçmək üçün broker kotirovkaları və ya qiymət müəyyənəşdirmə xidmətləri kimi üçüncü tərəfin məlumatları istifadə olunduqda, bu qiymətləndirmənin MHBS tələblərinə uyğunluğunu təmin etmək məqsədilə üçüncü tərəflərdən əldə olunmuş dəlillər qiymətləndirilir və sənədləşdirilir. Bura aşağıdakılar daxildir:

- broker və ya qiymət müəyyənəşdirmə xidmətinin müvafiq maliyyə aləti növü üzrə qiymətin müəyyənəşdirilməsi üçün Bank tərəfindən təsdiq olunmasının yoxlanılması;
- ədalətli dəyərin həqiqi bazar əməliyyatlarını təqdim etmə səviyyəsinin öyrənilməsi;
- oxşar alətlər üçün qiymətlər ədalətli dəyəri ölçmək üçün istifadə olunduqda, bu qiymətlərin ölçmə əsasında alətin xüsusiyyətlərini əks etdirmək üçün tənzimlənmə qaydası;

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

- eyni maliyyə aləti üçün bir neçə kotirovka əldə olunduğu halda, həmin kotirovkalardan istifadə etməklə ədalətli dəyərin necə müəyyənləşdirilməsi qaydası.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmələri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda hər bir hesabat dövrünün sonunda maliyyə hesabatlarının beynəlxalq standartları ilə tələb edilən və ya icazə verilən qiymətləndirmələrdir. Aşağıdakı cədvəldə ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri üzrə 31 dekabr 2021-ci il tarixinə ədalətli dəyərlə ölçülmüş maliyyə alətləri üzrə qiymətlərin təhlili verilmişdir. Məbləğlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınan dəyərlərə əsaslanır:

	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Cəmi
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	766,085	766,085
Borc qiymətli kağızlar			-
- Qeyri-rezident agentlik notları	2,749,016	-	2,749,016
- Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən buraxılmış notlar	942,571	-	942,571
- Xarici dövlətlərin xəzinədarlıq notları	2,360,421	-	2,360,421
- Azərbaycan Respublikasının İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu	344,495	-	344,495
- Qeyri-rezident yerli hakimiyyət orqanları və bələdiyyə istiqrazları	468,605	-	468,605
- Korporativ istiqrazlar	869,825	-	869,825
- Xarici dövlət istiqrazları	96,297	-	96,297
- İpoteka ilə yüklü olan istiqrazlar	41,805	-	41,805
Törəmə maliyyə alətləri	-	2,834	2,834
	7,873,035	768,919	8,641,954

Maliyyə öhdəlikləri

Törəmə maliyyə alətləri	-	862	862
-------------------------	---	-----	-----

Aşağıdakı cədvəldə ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri üzrə 31 dekabr 2020-ci il tarixinə ədalətli dəyərlə ölçülmüş maliyyə alətləri üzrə qiymətlərin təhlili verilmişdir. Məbləğlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınan dəyərlərə əsaslanır:

	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Cəmi
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	850,953	850,953
Borc qiymətli kağızlar			-
- Qeyri-rezident agentlik notları	3,765,313	-	3,765,313
- Beynəlxalq maliyyə qurumları tərəfindən buraxılmış notlar	1,423,726	-	1,423,726
- Xarici dövlətlərin xəzinədarlıq notları	1,868,264	-	1,868,264
- Azərbaycan Respublikasının İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu	373,023	-	373,023
- Qeyri-rezident yerli hakimiyyət orqanları və bələdiyyə istiqrazları	885,818	-	885,818
- Korporativ istiqrazlar	389,748	-	389,748
- Xarici dövlət istiqrazları	352,865	-	352,865
- İpoteka ilə yüklü olan istiqrazlar	24,771	-	24,771
Törəmə maliyyə alətləri	-	449	449
	9,083,528	851,402	9,934,930

Maliyyə öhdəlikləri

Törəmə maliyyə alətləri	-	3,556	3,556
-------------------------	---	-------	-------

Səviyyə 1-ə aid olan qiymətli kağızlar mövcud mənbələrdən istifadə etməklə Bank tərəfindən mütəmadi olaraq qiymətləndirilir.

Bazarda müşahidə oluna bilən məlumatlar əsasında qiymətləndirilən törəmə maliyyə alətlərinə əsasən valyuta forvard (o cümlədən qarşılıqlı hesablaşma qaydasında realizasiya olunan forvard) və svop müqavilələri daxildir. Valyuta forvard və svop müqavilələrinin ədalətli dəyəri hesabat tarixində qüvvədə olan forvard məzənnələri əsasında hesablanır.

İl ərzində Səviyyə 1 və Səviyyə 2 arasında heç bir keçid olmamışdır.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

Ədalətli dəyərle qiymətləndirilməyən, lakin ədalətli dəyəri açıqlanan aktiv və öhdəliklər

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixinə ədalətli dəyərle ölçülməyən maliyyə alətlərinin dəyərinin ədalətli dəyər iyerarxiyası üzrə təhlili verilmişdir:

	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Səviyyə 3	Cəmi ədalətli dəyər	Cəmi balans dəyəri
AKTİVLƏR					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	6,072,906	-	6,072,906	6,072,906
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	-	1,258,160	-	1,258,160	1,258,160
Borc qiymətli kağızlar					
“Aqrarkredit” QSC BOKT	-	-	9,482,143	9,482,143	9,482,143
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	-	7,098	-	7,098	7,098
Banklara verilmiş kreditlər	-	300,822	46,669	347,491	356,281
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	-	20,610	-	20,610	20,014
Əmanətlərin Sığortalıması Fonduna verilmiş kreditlər	-	236,600	-	236,600	236,600
Sair maliyyə aktivləri	-	2,135	-	2,135	2,135
ÖHDƏLİKLƏR					
Dövriyyədə olan kağız və metal pullar	12,310,018	-	-	12,310,018	12,310,018
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	-	-	-	-	-
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	-	4,004,637	-	4,004,637	4,004,637
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	-	7,440,004	-	7,440,004	7,440,004
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	-	11,410	-	11,410	11,410
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	-	199,402	-	199,402	199,402
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	1,261,131	-	1,261,131	1,261,131
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	-	1,025	-	1,025	1,025
Sair maliyyə öhdəlikləri	-	10,875	-	10,875	10,875

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixinə ədalətli dəyərle ölçülməyən maliyyə alətlərinin dəyərinin ədalətli dəyər iyerarxiyası üzrə təhlili verilmişdir:

	Səviyyə 1	Səviyyə 2	Səviyyə 3	Cəmi ədalətli dəyər	Cəmi balans dəyəri
AKTİVLƏR					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	4,764,320	-	4,764,320	4,764,320
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə hesablaşmalar	-	375,543	-	375,543	375,543
Borc qiymətli kağızlar					
“Aqrarkredit” QSC BOKT	-	-	9,482,143	9,482,143	9,482,143
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	-	14,003	-	14,003	14,003
Banklara verilmiş kreditlər	-	303,733	44,407	348,140	399,408
Bank olmayan kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	-	20,610	-	20,610	25,330
Əmanətlərin Sığortalıması Fonduna verilmiş kreditlər	-	207,222	-	207,222	207,222
Sair maliyyə aktivləri	-	49,370	-	49,370	49,370
ÖHDƏLİKLƏR					
Dövriyyədə olan kağız və metal pullar	11,839,664	-	-	11,839,664	11,839,664
Rezident bankların qısamüddətli depozitləri	-	2,713,336	-	2,713,336	2,713,336
Hökumət idarələri qarşısında öhdəliklər	-	4,921,318	-	4,921,318	4,921,318
Kredit təşkilatları qarşısında öhdəliklər	-	3,204,953	-	3,204,953	3,204,953
Digər təşkilatlar qarşısında öhdəliklər	-	9,066	-	9,066	9,066
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	-	648,213	-	648,213	648,213
Beynəlxalq Valyuta Fondu ilə əməliyyatlar üzrə öhdəliklər	-	378,505	-	378,505	378,505
Beynəlxalq maliyyə institutları qarşısında öhdəliklər	-	1,405	-	1,405	1,405
Sair maliyyə öhdəlikləri	-	142,259	-	142,259	142,259

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı

31 dekabr 2021-ci il üzrə maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

(Əksi göstərilmədiyi təqdirdə, məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə ifadə olunmuşdur)

“Aqrarkredit” QSC BOKT istisna olmaqla, ədalətli dəyər iyerarxiyasının 2-ci və 3-cü səviyyələrinə aid olan qiymətli kağızlar pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən istifadə etməklə qiymətləndirilir. Fəal bazar qiyməti olmayan sabit faizli maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin hesablanması analoji kredit riskinə və ödəmə müddətinə malik olan yeni alətlər üçün mövcud faiz dərəcələrini tətbiq etməklə, diskont edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti metoduna əsaslanır.

37 Hesabat dövründən sonra baş vermiş hadisələr

11 yanvar 2022-ci ildə Bank illik 3.0 faiz dərəcəsi ilə hərracdan kənar qaydada ABB-dan 2,340,000 min manat məbləğində bir il müddətinə depozit cəlb etmişdir.